UCHWAŁA NR XXXV/511/2022
RADY MIASTA USTROŃ

z dnia 10 lutego 2022 r.

w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Miasta Ustroń

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15, art. 40 ust. 1 i art.41 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1372 ze zmianami) oraz art. 8 ust. 1 i art. 11 ust. 5 pkt 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 485),

Rada Miasta Ustroń uchwala co następuje:

§ 1.

Wyznacza się obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji Miasta Ustroń, w granicach określonych w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2.

Ustanawia się na rzecz Miasta Ustroń prawo pierwokupu wszystkich nieruchomości położonych w obszarze rewitalizacji.

§ 3.

Wykonanie niniejszej uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Ustroń.

§ 4.

Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Śląskiego.

Przewodniczący Rady Miasta

Marcin Janik

Załącznik Nr 1 do uchwały Nr XXXV/311/2022
Rady Miasta Ustroń
z dnia 10 lutego 2022 r.

MIASTO USTROŃ
Gminny Program Rewitalizacji
Mapa obszarów rewitalizacji

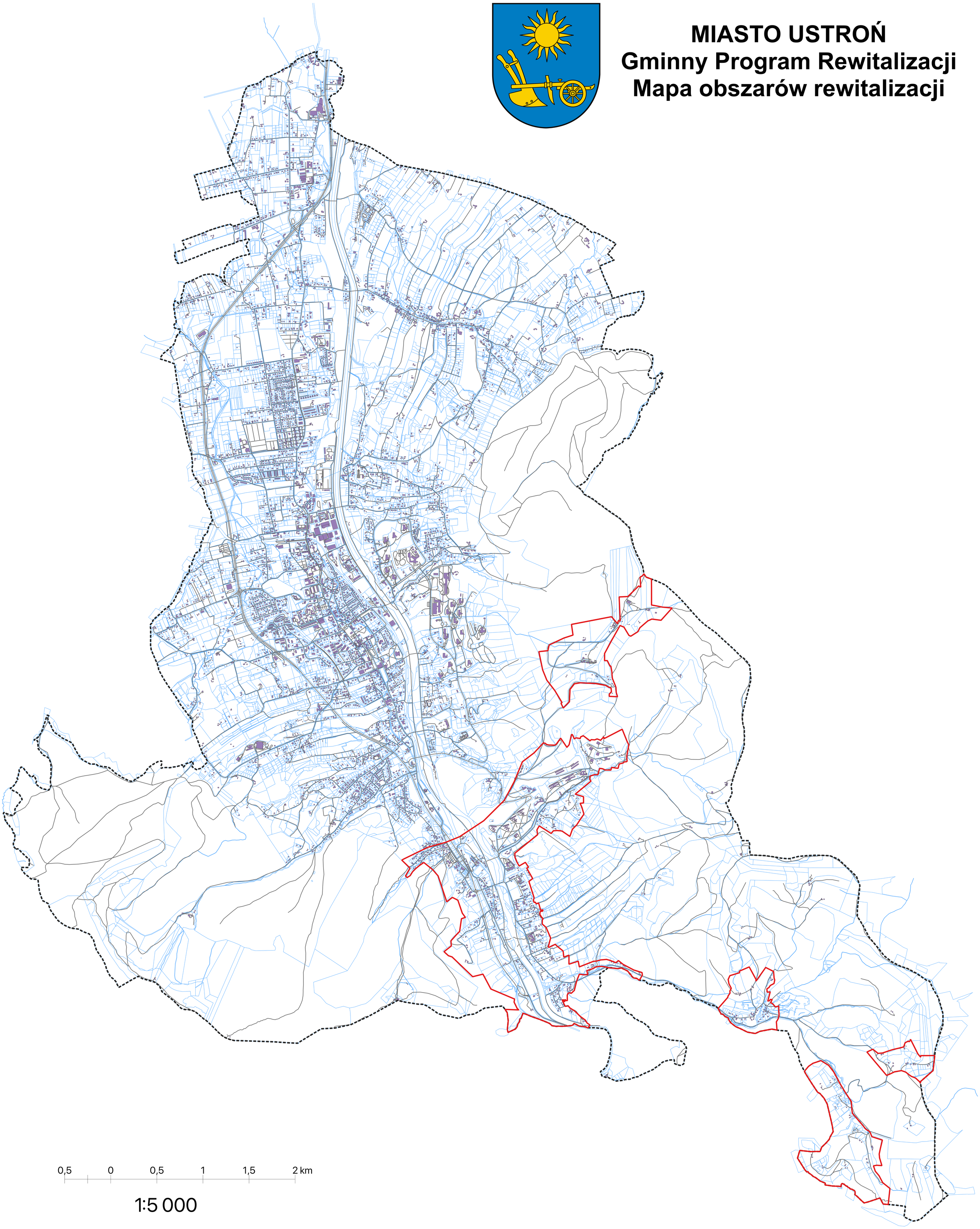

Załącznik Nr 2 do uchwały Nr XXXV/511/2022
Rady Miasta Ustroń
z dnia 10 lutego 2022 r.

GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI MIASTA USTROŃ DO ROKU 2030

DIAGNOZA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I REWITALIZOWANEGO

Data opracowania: sierpień 2021

Zamawiający:

Urząd Miasta Ustroń

Ulica Rynek 1

43-450 Ustroń

Wykonawca:

Kreatus sp. z o.o.

43-300 Bielsko-Biała, 11 Listopada 60-62

nr KRS: 0000482632, **NIP:** 9372667946, **REGON:** 243401618

tel.: + 48 33 300 34 80, **fax.:** +48 33 300 30 87

e-mail: biuro@kreatus.eu

SPIS TREŚCI

1 WPROWADZENIE 4

2 OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY USTROŃ 5

2.1 DEMOGRAFIA 6
2.2 GOSPODARKA I RYNEK PRACY 9
2.3 POMOC SPOŁECZNA I OCHRONA ZDROWIA 16
2.4 AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA 18
2.5 KULTURA I TURYSTYKA 19
2.6 EDUKACJA 20
2.7 INFRASTRUKTURA TECHNICZNA 21
2.8 INFRASTRUKTURA MIESZKANIOWA 23

3 METODYKA DELIMITACJI OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI ORAZ OPRACOWANIA PROGRAMU REWITALIZACJI 27

4 WYZNACZENIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO NA TERENIE GMINY USTROŃ 31

4.1 SFERA SPOŁECZNA 32
4.1.1 RYNEK PRACY 32
4.1.2 POMOC SPOŁECZNA 34
4.1.3 PRZESTĘPCZOŚĆ 38
4.1.4 EDUKACJA 39
4.2 SFERA GOSPODARCZA 40
4.3 SFERA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA 41
4.4 SFERA TECHNICZNA 42
4.5 SFERA ŚRODOWISKOWA 42

5 WYBÓR OBSZARU ZDEGRADOWANEGO 43

6 WYZNACZENIE OBSZARU REWITALIZOWANEGO NA TERENIE GMINY USTROŃ 46

6.1 ANALIZA DANYCH NA POTRZEBY WYZNACZENIA OBSZARU REWITALIZOWANEGO 46

6.2 SFERA SPOŁECZNA 47
6.2.1 RYNEK PRACY 47
6.2.2 POMOC SPOŁECZNA 47
6.2.3 PRZESTĘPCZOŚĆ 48
6.2.4 EDUKACJA 49
6.3 SFERA GOSPODARCZA 50
6.4 SFERA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA 50
6.5 SFERA TECHNICZNA 51
6.6 SFERA ŚRODOWISKOWA 51
6.7 PODSUMOWANIE ANALIZY DANYCH NA POTRZEBY WYZNACZENIA OBSZARU REWITALIZOWANEGO 53
6.8 WYZNACZENIE OBSZARU REWITALIZOWANEGO 53

SPIS WYKRESÓW 55

SPIS TABEL 56

ZAŁĄCZNIKI 58

1 WPROWADZENIE

Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie Gminnego Programu Rewitalizacji (Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, Dz.U. z 2015 r. poz. 1777).

Interesariuszami rewitalizacji są w szczególności:

1) wszyscy mieszkańcy gminy, w tym obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczyści nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze rewitalizacji, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego;
2) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
3) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
4) jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne;
5) organy władzy publicznej;
6) inne podmioty realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

Zgodnie z przepisami prawa, rewitalizacją można objąć obszar do 20% powierzchni gminy, zamieszkiwany przez co najwyżej 30% ludności gminy.

Dobrze prowadzona rewitalizacja powinna kłaść nacisk na kompleksowe, zintegrowane podejście do rozwiązywania zidentyfikowanych problemów lokalnych. Podejmowana interwencja musi być wieloaspektową odpowiedzią na lokalnie występujący kryzys. Ma stanowić zespół działań stawiających sobie za cel pełne przywrócenie do życia konkretnego obszaru tak, aby poprawiła się przede wszystkim jakość życia jego mieszkańców. Jednym z celów interwencji jest pomoc w zakresie odzyskania przez słabsze grupy społeczne zdolności do ich reintegracji na rynku pracy i uczestnictwa w sferze konsumpcji, kultury i rekreacji.

Aktualne podejście do rewitalizacji wyraźnie akcentuje potrzebę uwzględnienia w tym działaniu skoordynowanych, zintegrowanych przedsięwzięć w różnej skali i o różnym zakresie, realizujących szerszą wizję odnowy gminy oraz wspierających powiązania przestrzenne skorelowane z szerszym otoczeniem. Oznacza to, że rewitalizacja staje się kluczowym elementem rozwoju miast i gmin,

przeciwdziałając negatywnym zjawiskom oraz stymulując rozwój społeczny i gospodarczy. Rewitalizacja służy m.in. zwalczaniu ubóstwa, bezrobocia i innych problemów społecznych, dotyczących wytypowanych części gminy, w powiązaniu z poprawą warunków do rozwoju gospodarczego (np. nowe miejsca pracy), rozwoju infrastruktury publicznej (np. sieci komunikacji publicznej, dróg i parkingów itp.) oraz poprawy stanu środowiska (np. zwalczanie tzw. niskiej emisji, likwidacja nielegalnych wysypisk śmieci itp.). Zdecydowanie odchodzi się zatem w rewitalizacji od realizacji różnorodnych, punktowych, oderwanych od siebie działań, skupionych głównie na zmianach w obszarze infrastruktury, traktując rewitalizację nie jako przebudowę lub adaptację budynków, ale przede wszystkim rozwiązywanie problemów społecznych, poprawę warunków mieszkaniowych, poprawę przestrzeni publicznych oraz zwiększanie atrakcyjności gospodarczej.

Skuteczna rewitalizacja terenów zdegradowanych w znacznym stopniu zależy jednak od dobrej współpracy władz samorządowych, mieszkańców a także przedsiębiorców, organizacji społecznych i innych podmiotów działających na terenie gminy. Szczególnie ważne jest określenie potrzeb i oczekiwań wobec zmian rewitalizacyjnych, a także problemów i sposobów ich rozwiązania, w które cała społeczność lokalna powinna się zaangażować.

2 OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY USTROŃ

Gmina Ustroń (pow. całkowita: 59 km^2) położona jest w powiecie cieszyńskim, w odległości 13 km od Cieszyna i 21 km od Bielska-Białej. Gmina położona jest na północnych stokach Beskidu Śląskiego, u wylotu doliny Wisły. Różnica wzniesień wynosi ponad 500 metrów pomiędzy centrum miasta w dolinie Wisły a Czantorią Wielką i Równicą. Ustroń jest miastem uzdrowiskowym, stanowi ośrodek wczasowy i wypoczynkowy.

Miasto podzielone jest na 9 jednostek pomocniczych – osiedli: Polana, Poniwiec, Ustroń Górny, Ustroń Centrum, Ustroń Dolny, Zawodzie, Hermanice, Lipowiec oraz Nierodzim. Do gmin sąsiadujących należą Brenna, Goleszów, Skoczów, Wisła. Gmina sąsiaduje z Czechami.

2.1 Demografia

Wg danych Głównego Urzędu Statystycznego gminę Ustroń w 2019 roku zamieszkiwało 16 097 mieszkańców, z czego 52,5% stanowiły kobiety, a 47,5% mężczyźni. Liczba ludności zwiększa się, co świadczy o atrakcyjności Ustronia jako obszaru osiedleńczego. Od 2010 roku liczba ludności w gminie wzrosła o 0,85% (Wykres 1). Od 2011 roku w Ustroniu występuje ujemny przyrost naturalny. Liczba zgonów w 2019 roku była niższa niż w latach 2017-2018, ale wyższa niż w latach wcześniejszych, będących przedmiotem analizy (2010-2016) (Wykres 2).

Wykres 1. Ludność miasta Ustroń w latach 2010-2019

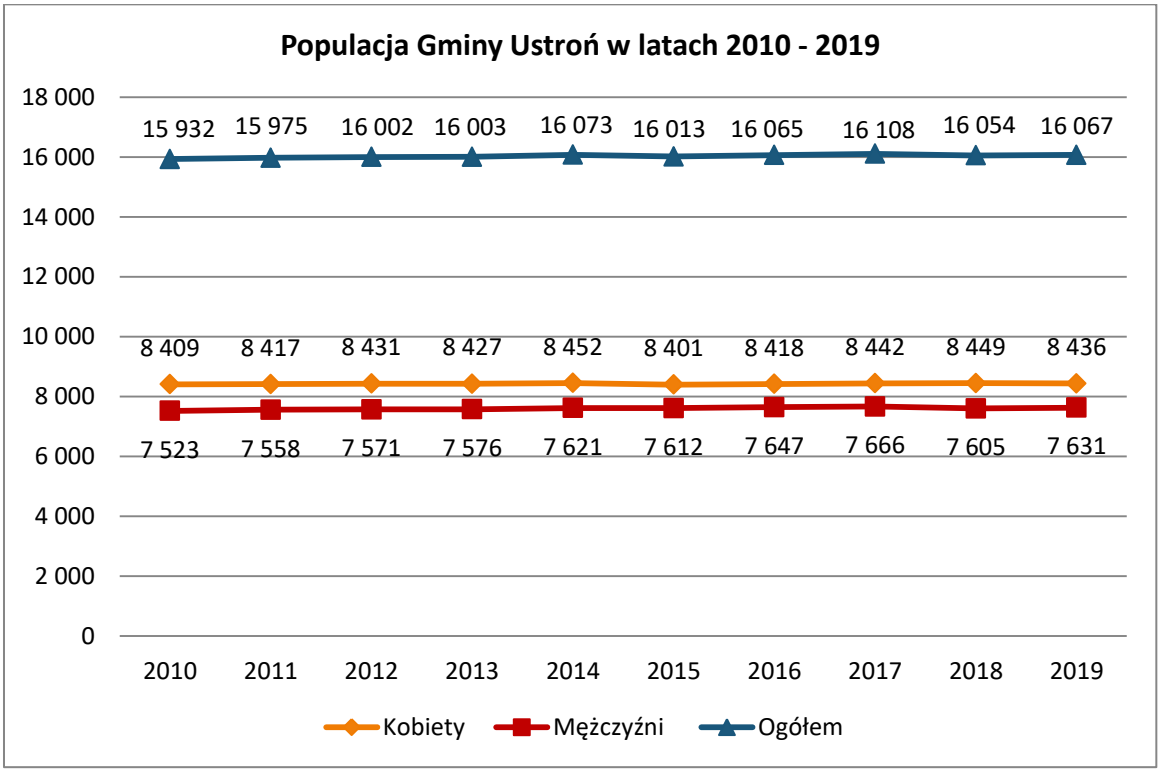

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

Wykres 2. Ruch naturalny w mieście Ustroń w latach 2010-2019

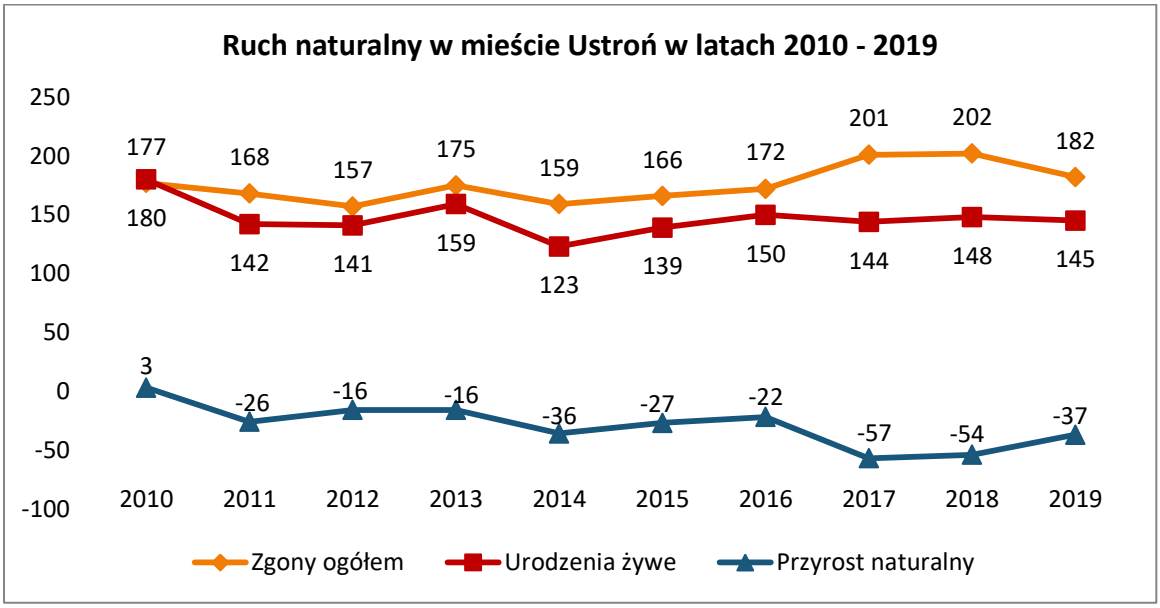

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

Piramida wieku, która została zaprezentowana poniżej wprost dowodzi o starzeniu się społeczności lokalnej. Konsekwencją wysokiej liczby osób w wieku poprodukcyjnym jest również niższa atrakcyjność i potencjał zasobów pracy. W związku ze statystycznie niższą długością życia mężczyzn, w populacji Ustronia można zaobserwować nadreprezentatywyność kobiet, których procentowy udział w 2019 roku w łącznej liczbie mieszkańców jest wyższy o 5 punktów procentowych (Wykres 3).

Wykres 3. Ludność Miasta Ustroń według grup wiekowych oraz płci w 2019 roku

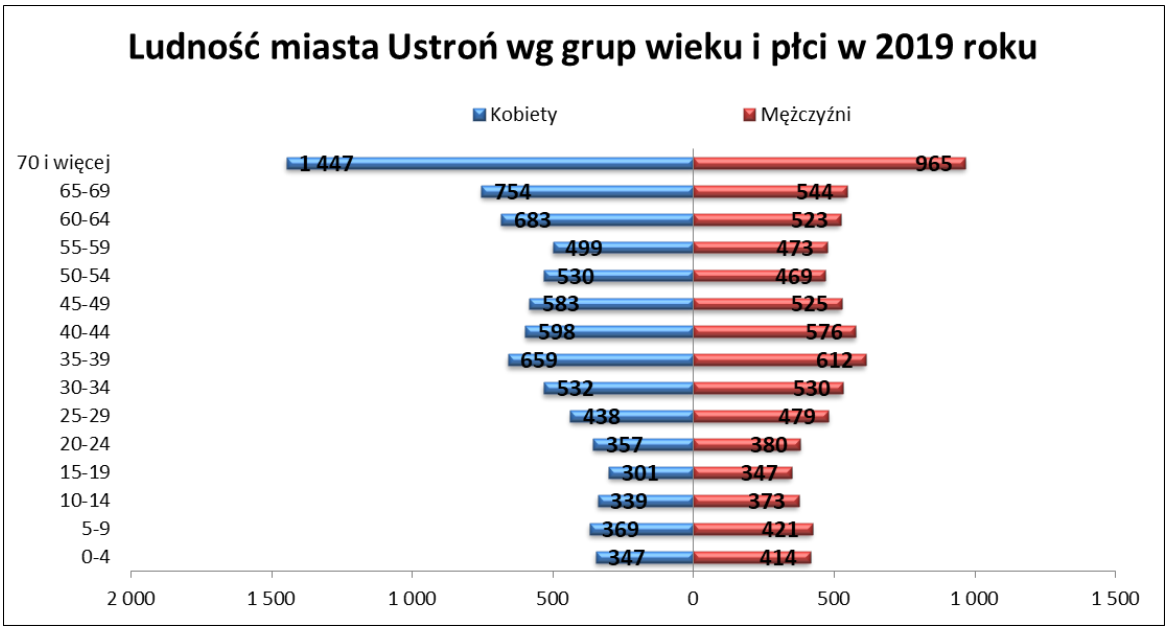

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

Przedstawiony bilans migracji na przestrzeni ostatniej dekady ma charakter dodatni i wpływa na wzrost liczby mieszkańców kompensując negatywne skutki ujemnego przyrostu naturalnego (Wykres 4).

Wykres 4. Bilans migracji w mieście Ustroń w latach 2010-2019

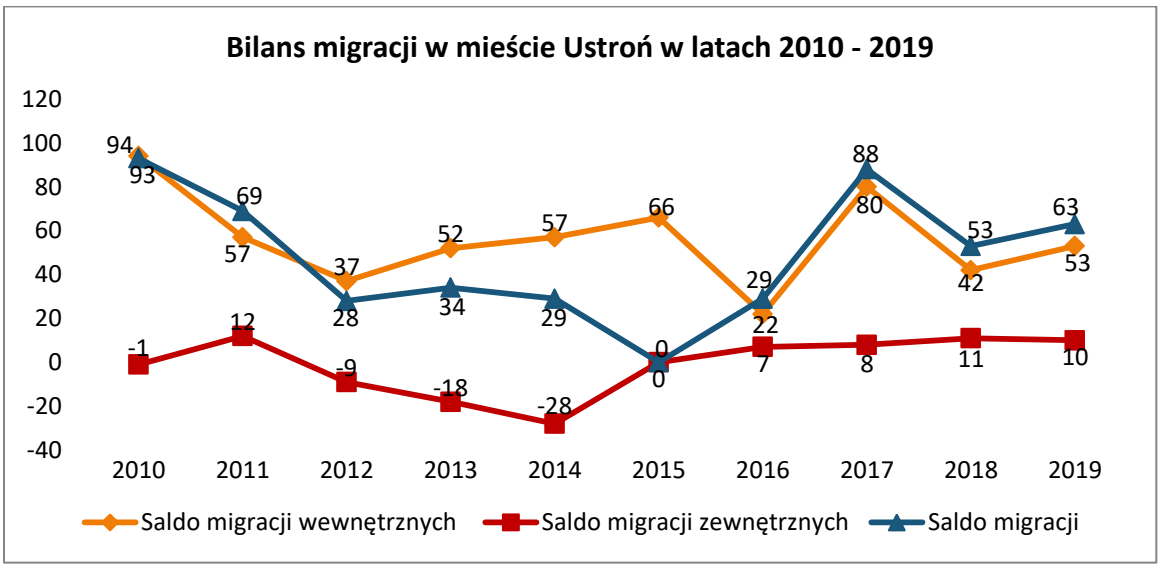

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

Szczegółowa analiza zameldowań i wymeldowań w Ustroniu w latach 2010-2019 dowodzi wysokiej atrakcyjności osiedleńczej obszaru. W 2019 roku zanotowano 63 więcej zameldowań niż wymeldowań (Wykres 5).

Wykres 5. Zameldowania i wymeldowania w mieście Ustroń w latach 2010-2019

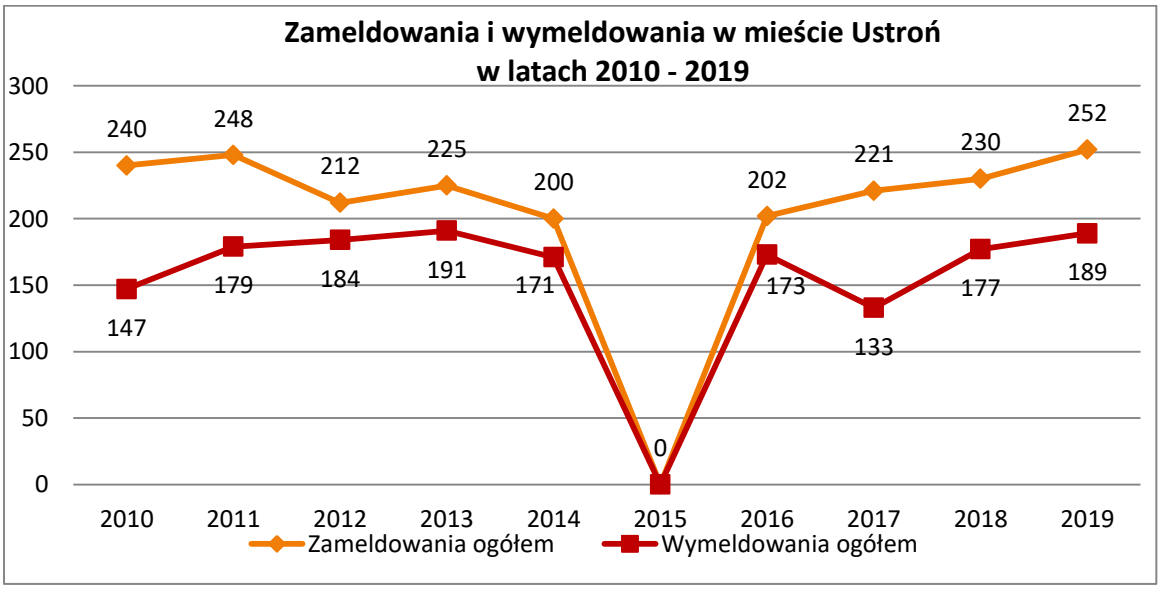

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

Struktura ludności według ekonomicznych grup wiekowych koresponduje ze zmieniającą się strukturą wieku. Relatywnie wysoki odsetek osób w wieku produkcyjnym świadczy o zaistnieniu zjawiska renty demograficznej – korzystnie wpływającej na dynamikę rozwoju gospodarczego. Jednocześni należy zwrócić uwagę, że od 2010 roku systematyczne wzrasta udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogóle ludności. W analizowanym okresie wzrósł on o 6,9 punktów procentowych (Wykres 6).

Wykres 6. Ludność w mieście Ustroń wg ekonomicznych grup wieku w latach 2010-2019

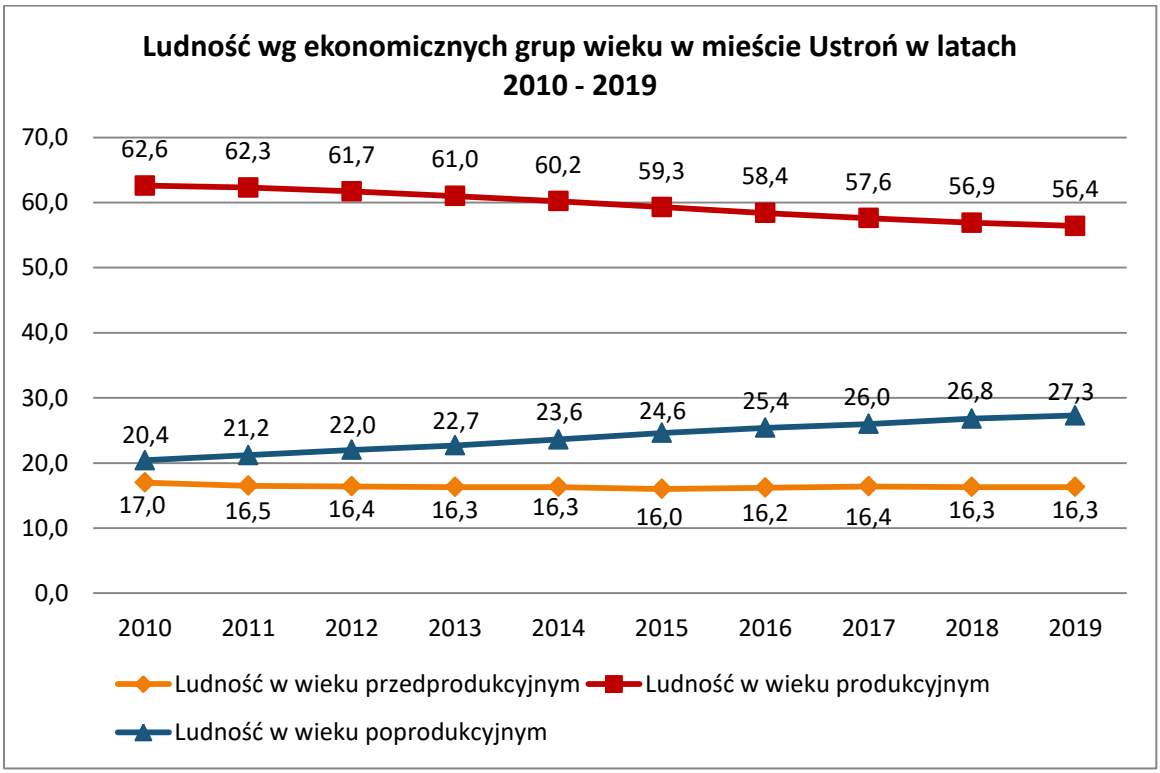

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

2.2 Gospodarka i rynek pracy

Analizując liczbę podmiotów gospodarczych uwzględniającą osoby przez nie zatrudniane, należy stwierdzić, iż sytuacja gospodarcza w Ustroniu ma charakter stabilny. Niemniej w latach 2010-2020 o 7,2% zwiększyła się liczba podmiotów zatrudniających poniżej 9 osób oraz o 24,7% zmniejszyła się liczba podmiotów zatrudniających od 10 do 49 osób (Tabela 1).

Tabela 1. Podmioty wg klas wielkości w gminie Ustroń.

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
0 - 9	2196	2169	2233	2235	2295	2319	2318	2321	2300	2312	2367
10 - 49	121	119	120	121	118	120	113	113	104	98	97
50 - 249	18	20	20	20	21	20	18	18	18	18	19
250 - 999	4	4	4	4	4	4	4	4	3	3	3
1000 i więcej	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Razem	**2340**	**2313**	**2378**	**2381**	**2439**	**2464**	**2454**	**2457**	**2426**	**2432**	**2487**

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

Dynamika powstawania nowych firm oraz liczba wyrejestrowań podmiotów gospodarczych w Ustroniu na przestrzeni ostatnich lat ulegała znacznym wahaniom. W latach 2019-2020 liczba podmiotów nowo zarejestrowanych przewyższała liczbę podmiotów wyrejestrowanych, lecz jeszcze w 2018 roku sytuacja była odwrotna. Przede wszystkim zwraca jednak uwagę fakt, że liczba podmiotów nowo zarejestrowanych w 2019 i 2020 roku była niższa niż w latach 2010-2018 (Wykres 7).

Wykres 7. Podmioty nowo zarejestrowane i wyrejestrowane w mieście Ustroń w latach 2010-2020

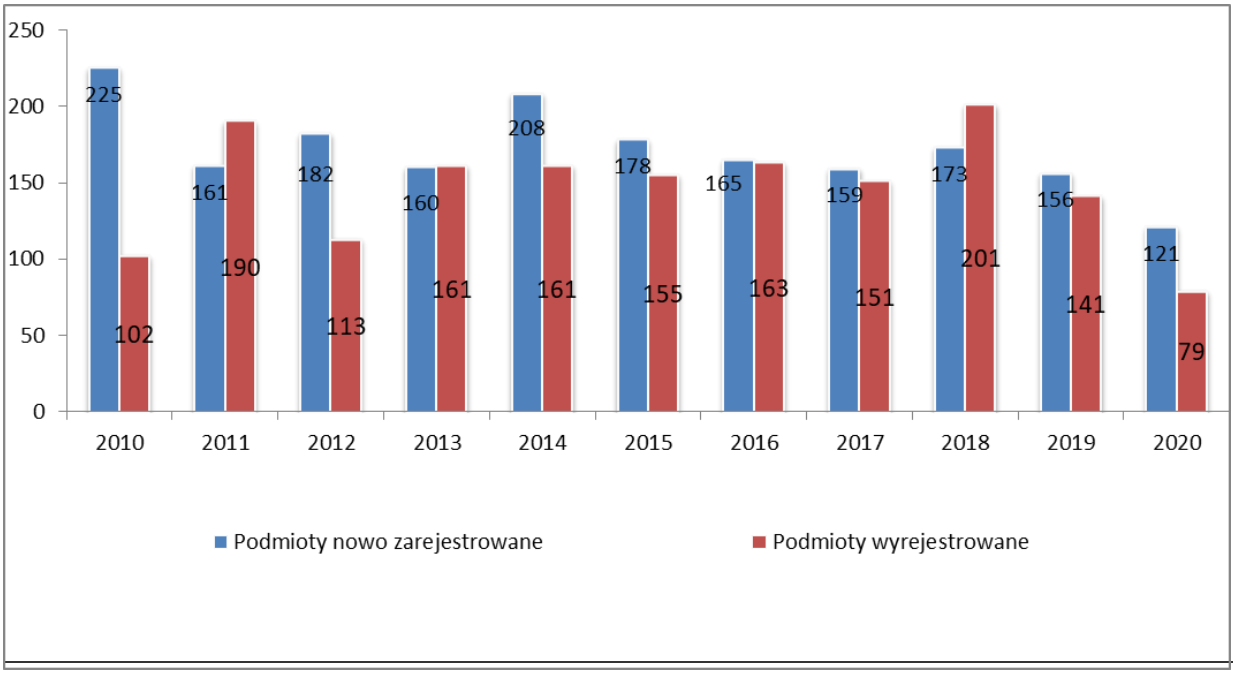

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

Zestawienie liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w Ustroniu umożliwia zdefiniowanie profilu gospodarczego miasta. Wiodącą rolę posiada działalność bezpośrednio związana z handlem hurtowym i detalicznym oraz budownictwem co ma charakter standardowy. O specyfice Ustronia natomiast świadczy relatywnie wysoki poziom podmiotów zajmujących się

działalnością profesjonalną, naukową i techniczną co potwierdza silną pozycję Ustronia jako ośrodka miejskiego w obrębie powiatu cieszyńskiego. Działalność związana z usługami gastronomicznymi i zakwaterowaniem wynika z uzdrowiskowego charakteru miasta, determinującego turystyczny profil miasta (Wykres 8).

Wykres 8. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą wg sekcji PKD 2007 w 2020 roku.

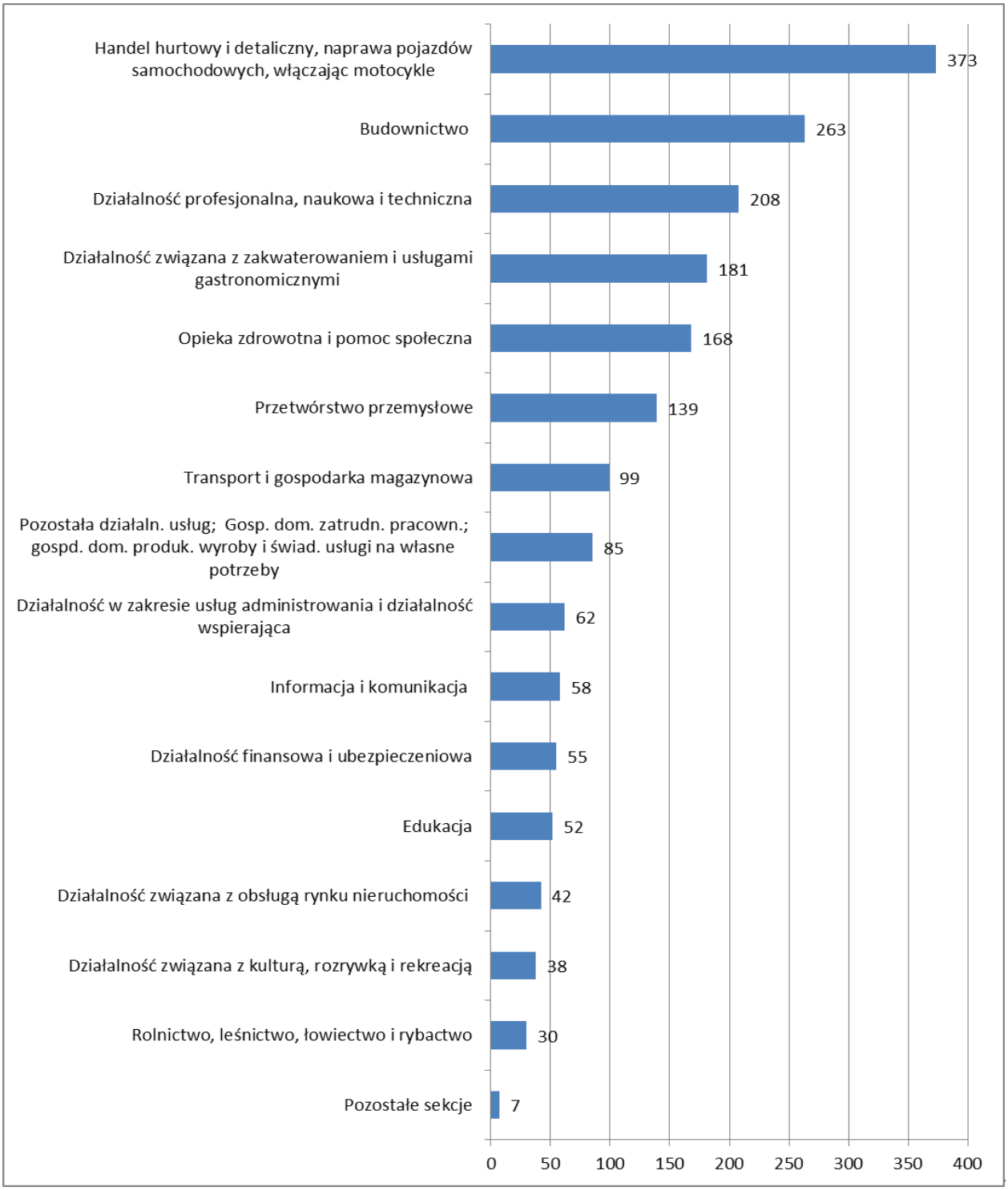

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

Wskaźniki gospodarcze w Ustroniu kształtują się na stabilnym poziomie. Jedynie dynamika nowo rejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON może świadczyć o potrzebie tworzenia instrumentów wsparcia dla mieszkańców w tym zakresie. W latach 2010-2020 liczba jednostek nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 tys. ludności spadła o 66 podmioty (Tabela 2).

Tabela 2. Wskaźniki gospodarcze

Wskaźnik	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	1 469	1 448	1 486	1 488	1 517	1 539	1 528	1 525	1 511	1 514	1 555
Podmioty wpisane do rejestru na 1000 ludności	147	145	149	149	152	154	153	153	151	151	156
Podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	234,6	232,3	241,0	244,0	252,2	259,4	261,7	264,8	265,5	268,6	277,9
Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	141	101	114	100	130	111	103	99	107	97	75
Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym	226	162	184	164	215	187	176	171	189	172	135
Nowo zarejestrowane fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	1	0	1	2	2	2	1	4	2	1	2
Jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności	64	119	71	101	101	96	102	94	125	88	49
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności	115	112	114	113	114	115	113	112	114	113	116
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	18,30	17,91	18,47	18,55	19,02	19,34	19,31	19,43	19,98	20,10	20,78
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców	3,51	3,51	3,56	3,75	3,98	4,18	4,23	4,59	4,24	4,29	4,63
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	35	35	36	37	40	42	42	46	42	43	46

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

Liczba pracujących w latach 2010-2019 w Mieście Ustroń wzrosła o 3,8%. Świadczy to o tym, że przed kryzysem wywołanym pandemią COVID-19 lokalna gospodarka była dość stabilna. W kontekście analizy liczby pracujących elementem wyróżniającym Ustroń jest wysoka liczba pracujących kobiet – w 2019 roku stanowiły 59% łącznej liczby zatrudnionych w mieście. Omawiane zjawisko jest wynikiem funkcjonowania licznych obiektów zakwaterowania zbiorowego oraz ośrodków rehabilitacyjnych tradycyjnie zatrudniających w większości kobiety (Wykres 9).

Wykres 9. Liczba pracujących w latach 2010-2019 w gminie Ustroń, w tym wg płci

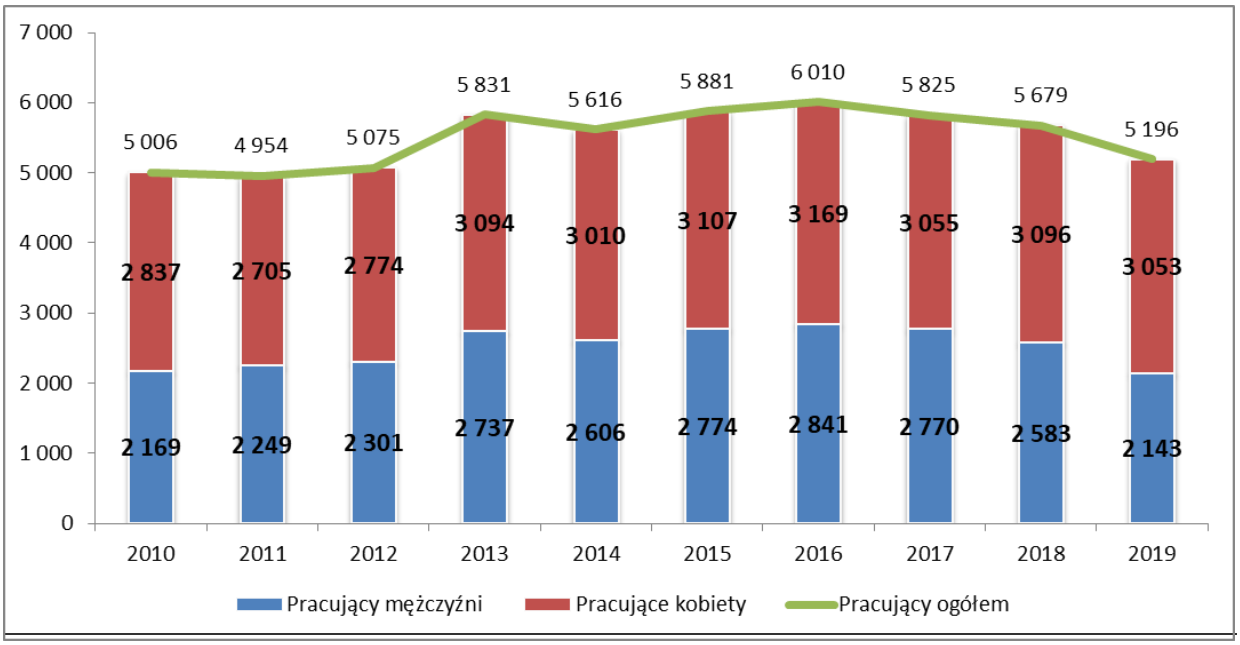

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

Zjawisko bezrobocia w analizowanej dekadzie w liczbach bezwzględnych zmalało, niemniej od 2017 roku dostrzega się jego wzrost (Wykres 10). Spośród 349 mieszkańców zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Cieszynie, ponad ¾ znajduje się w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Jest to jedno ze źródeł degradacji tkanki miejskiej w wymiarze społecznym w określonych obszarach problemowych.

Wykres 10. Liczba bezrobotnych w mieście Ustroń, w tym wg płci, w latach 2010-2020

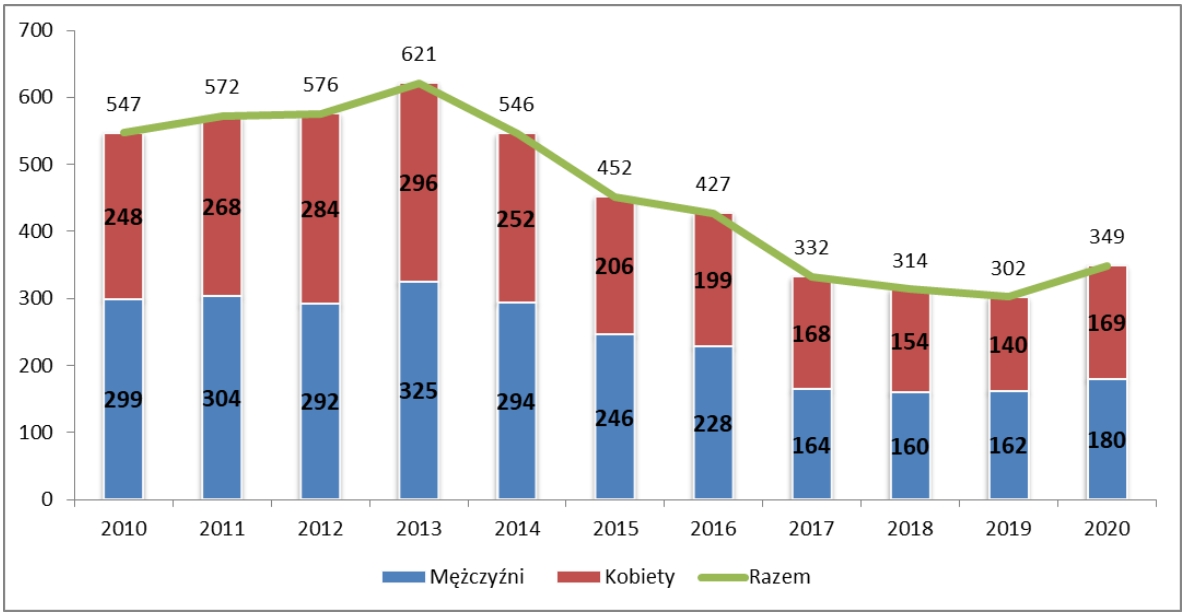

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

Zwiększony w 2020 roku w porównaniu do lat 2017-2019 udział zarówno bezrobotnych zarejestrowanych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym jak i bezrobotnych zarejestrowanych mężczyzn w liczbie mężczyzn w wieku produkcyjnym jest z pewnością związany z występującym w 2020 roku „lockdownem" i prognozuje pojawienia się zjawisk kryzysowych w sferze gospodarczej (Wykres 11).

Wykres 11. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2010-2020

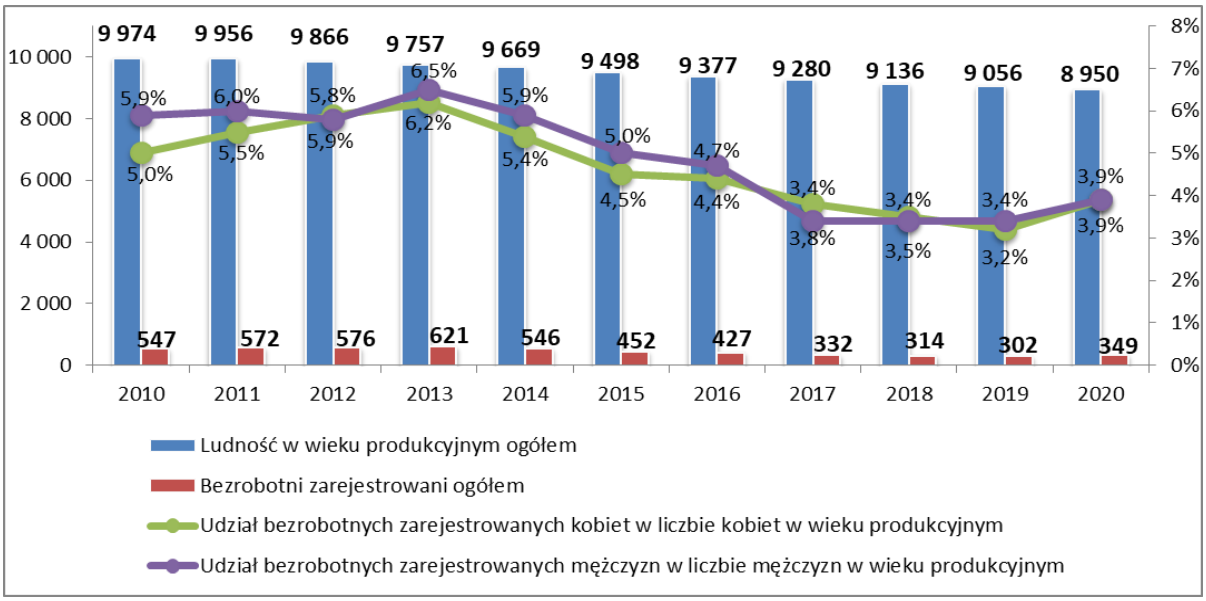

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

Analiza liczby bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy w Mieście Ustroń pozwala na wyodrębnienie grup wymagających szczególnych form wsparcia. Zjawisko długotrwałego bezrobocia wzrosło w latach 2015-2020 o blisko 10%. Również o 10% wzrosło bezrobocie wśród osób powyżej 50 roku życia. Omawiane kategorie są szczególnie narażone na marginalizacje społeczną i ekonomiczną (Tabela 3). Szczegółowa analiza zjawiska bezrobocia znajduje się w Tabeli 4.

Tabela 3. Bezrobotni będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy w gminie Ustroń

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	370	356	283	257	244	277
Kobiety	167	165	147	128	109	131
Do 25 roku życia	109	119	80	59	58	66
Do 30 roku życia	49	59	31	31	28	32
Długotrwale bezrobotni	202	194	175	152	148	177
Pow. 50 roku życia	164	143	98	96	97	108
Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej	0	0	1	0	0	0
Posiadający co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia	56	65	73	61	49	61
Posiadający co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia	0	1	4	1	0	0
Niepełnosprawni	32	29	23	17	14	16

Źródło. Powiatowy Urząd Pracy w Cieszynie.

Tabela 4. Bezrobotni oraz poszukujący pracy według czasu pozostawania bez pracy, wieku, poziomu wykształcenia i stażu pracy w gminie Ustroń w latach 2015-2020

Wyszczególnienie		2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem		452	427	332	314	302	349
Czas pozostawania bez pracy	do 1 miesiąca	47	46	38	23	21	35
	od 1 do 3 m-cy	128	109	77	64	59	57
	od 3 do 6 m-cy	77	74	45	49	61	45
	od 6 do 12 m-cy	56	64	44	51	41	61
	od 12 do 24 m-cy	55	63	58	54	48	62
	pow. 24 m-cy	89	71	70	73	72	89
Wiek	18-24 lata	49	59	31	31	28	32
	25-34 lata	110	113	93	70	63	72
	35-44 lata	97	85	81	85	77	97
	45-54 lata	90	68	59	67	71	75
	55-59 lata	63	58	39	33	36	45
	60 lat i więcej	43	44	29	28	27	28
Wykształcenie	Wyższe	65	59	64	68		54
	Policealne/średnie zaw./branżowe	116	93	70	69	54	70
	Średnie ogólnokształ.	39	43	36	33	33	30
	Zasadnicze zawodowe/branżowe	127	134	96	84	95	113
	Gimnazjalne/podstawowe i niżej	105	98	66	60	68	82
Staż pracy ogółem	Do roku	76	83	62	53	57	63
	1 - 5 lat	99	102	84	82	73	88
	5-10 lat	71	70	54	54	52	61
	10-20 lat	78	60	67	63	50	65
	20-30 lat	64	54	36	37	40	34
	30 i więcej lat	38	28	14	14	15	18
	Bez stażu	26	30	15	11	15	20

Źródło. Powiatowy Urząd Pracy w Cieszynie.

2.3 Pomoc społeczna i ochrona zdrowia

Liczba placówek pomocy społecznej i ich mieszkańców utrzymuje się na względnie stałym poziomie. W 2020 roku placówki dysponowały największą ilością miejsc od 2011 roku, co prawdopodobnie miało związek z rozprzestrzenianiem się pandemii koronawirusa. Biorąc jednak pod uwagę identyfikowane potrzeby należy podkreślić konieczność dalszego zwiększania (rozwijania i modernizacji) infrastruktury pomocy społecznej w mieście (Wykres 12).

Wykres 12. Placówki stacjonarnej pomocy społecznej w Ustroniu w latach 2010-2020

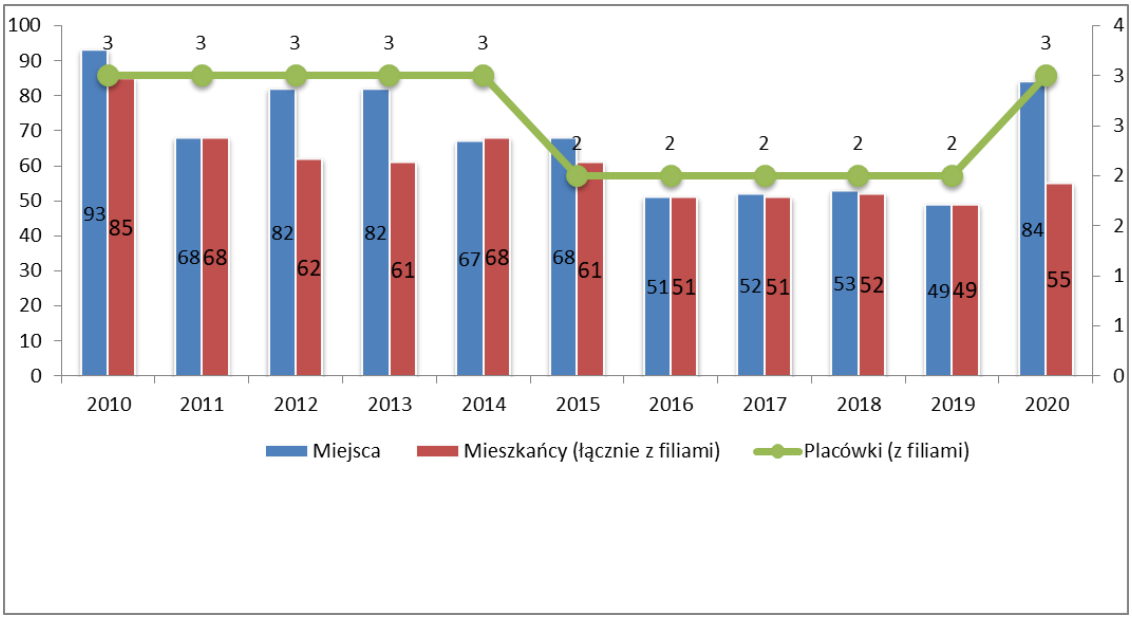

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

Poniższy wykres ilustruje, że od 2012 roku w gminie brak jest miejsc w placówkach wsparcia dziennego, a od 2015 – miejsc w placówkach socjalizacyjnych. Ilość miejsc w placówkach interwencyjnych utrzymuje się na stałym poziomie, lecz ich liczba jest niedostosowana do potrzeb zgłaszanych przez instytucje pomocy społecznej (Wykres 13).

Wykres 13. Wychowankowie/korzystający oraz liczba miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych (socjalizacyjne, interwencyjne) oraz placówkach wsparcia dziennego w gminie Ustroń w latach 2010-2020

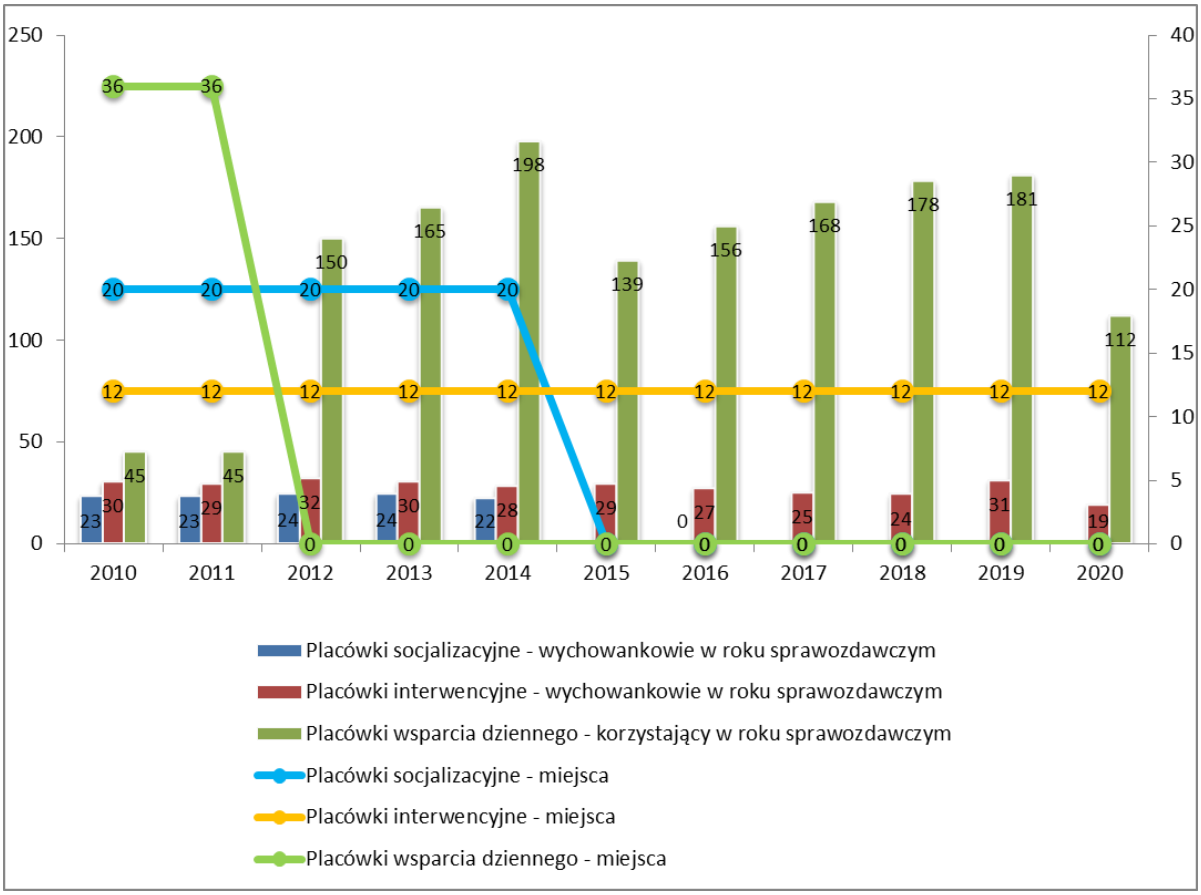

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej zmniejszyła się w latach 2010-2019 o 25,3%, a liczba dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny zmniejszyła się w analizowanym okresie o 24,9%. Wskazane zmiany wynikają przede wszystkim z dynamicznych procesów demograficznych, głównie w zakresie przyrostu naturalnego. Natomiast środki przeznaczane na pomoc społeczną systematycznie wzrastają – wskazuje to na kosztochłonność usług dedykowanych osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym (Wykres 14).

Wykres 14. Korzystający z pomocy społecznej, otrzymujący zasiłek rodzinny wraz z kwotami wypłaconych zasiłków w gminie Ustroń w latach 2010-2020

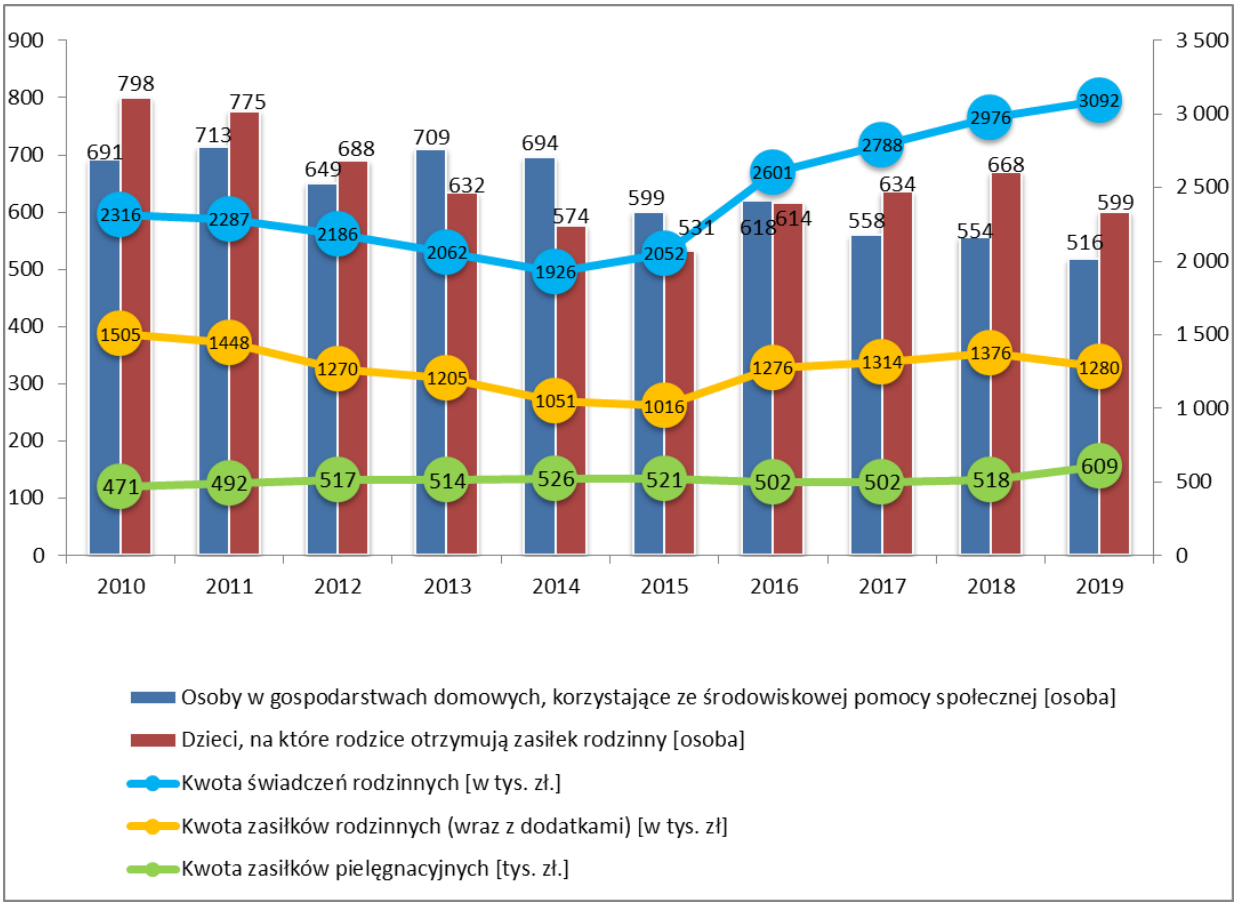

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

2.4 Aktywność społeczna

Aktywność społeczna mieszkańców Ustronia zmniejsza się. Frekwencja wyborcza w gminie w wyborach samorządowych w 2018 roku była niższa niż w roku 2014 i 2010. Osiągnięty poziom frekwencji w gminie w 2018 roku był zarazem niższy niż w Polsce, ale nieznacznie wyższy niż w całym województwie śląskim (Wykres 15).

Wykres 15. Frekwencja w wyborach samorządowych w latach 2010, 2014, 2018 – porównanie [w %]

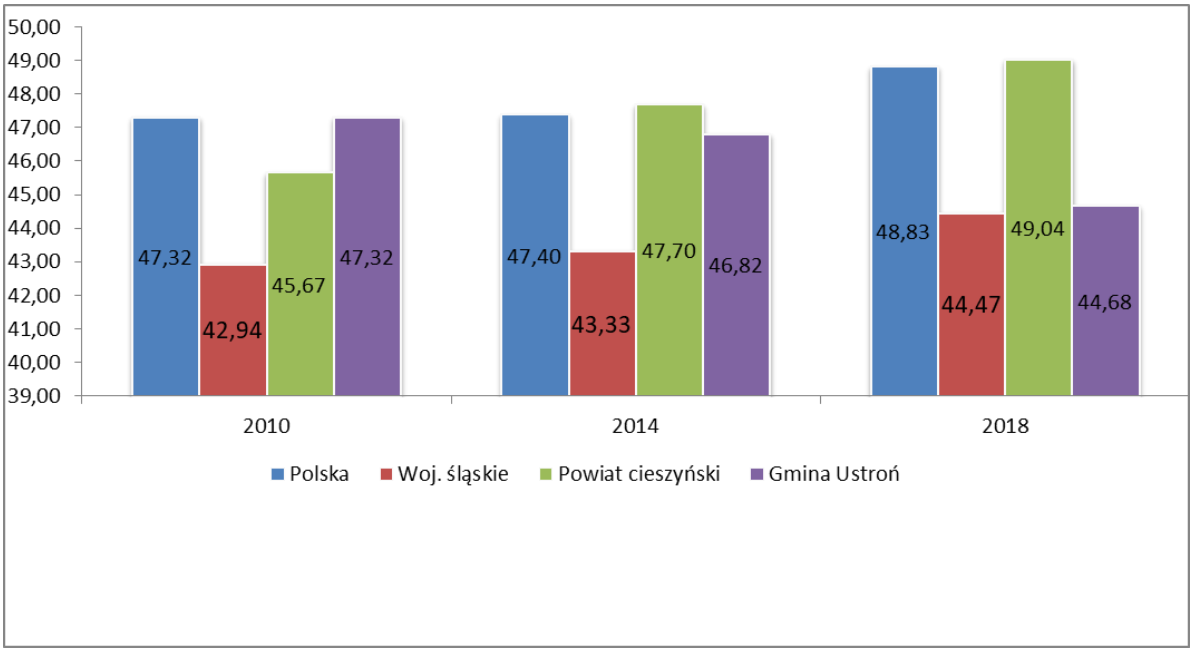

Źródło: Państwowa Komisja Wyborcza.

2.5 Kultura i turystyka

Wskaźniki opisujące stopień korzystania z instytucji kultury w Ustroniu notują zarówno spadki, jak i wzrosty. Od 2011 roku systematycznie spada liczba czytelników, a liczba kół/klubów i ich uczestników była niższa w latach 2018-2019 niż w latach 2011-2017. Natomiast w porównaniu z 2011 rokiem, w roku 2019 o 110% wzrosła liczba uczestników imprez organizowanych przez domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice, a o 22% wzrosła liczba zwiedzających muzea (Tabela 5).

Tabela 5. Instytucje kultury w gminie Ustroń w latach 2010-2019

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Czytelnicy bibliotek w ciągu roku	4400	4146	4125	4121	3951	3981	3841	3710	3 665
Biblioteki i filie	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Uczestnicy imprez organizowanych przez domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice	17622	20040	24730	28160	33920	27550	33900	41470	37050
Koła/kluby	12	12	12	12	21	19	18	6	6
Członkowie kół/klubów	155	160	186	188	280	270	280	118	139
Muzea łącznie z oddziałami	2	2	3	3	2	2	2	2	2
Zwiedzający muzea i oddziały	10495	11316	11710	12359	12670	11797	13262	13549	13542

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

Liczba turystycznych obiektów noclegowych w latach 2016-2020 była niższa niż w latach 2012-2015, co jest niekorzystnym zjawiskiem, biorąc pod uwagę fakt, że Ustroń jest miastem uzdrowiskowym. Ponadto warto pamiętać, że branża turystyczna poniosła znaczne straty w związku z obostrzeniami wynikającymi z pandemii koronawirusa (Tabela 6).

Tabela 6. Turystyczne obiekty noclegowe i obiekty hotelowe w gminie Ustroń w latach 2012-2020

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Turystyczne obiekty noclegowe	56	55	52	51	48	45	48	48	45
Obiekty hotelowe ogółem	17	16	15	15	16	15	17	17	14

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

2.6 Edukacja

Sieć żłobków i przedszkoli w Ustroniu jest dostosowana do specyfiki miasta poprzez równomierne rozlokowanie. Każda dzielnica miasta posiada swoją, wydzieloną placówkę przedszkolną (Tabela 7).

Tabela 7. Żłobki i przedszkola w gminie Ustroń

Żłobki i przedszkola w Ustroniu	
Żłobek Miejski	Ul. Gałczyńskiego 43
Przedszkole nr 1	Ul. Partyzantów 9
Przedszkole nr 2	Ul. Strażacka 1
Przedszkole nr 4	Ul. Wiśniowa 13
Przedszkole nr 5	Ul. Lipowska 127
Przedszkole nr 6	Ul. Szeroka 7
Przedszkole nr 7	Ul. Gałczyńskiego 16
Przedszkole Niepubliczne "Chatka Puchatka" w Ustroniu	Ul. 3 Maja 24

Źródło: Bank szkół i placówek oświatowych, Kuratorium Oświaty w Katowicach.

Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym należy ocenić jako wysoki. Ilość miejsc w przedszkolach i uczęszczających do nich dzieci jest zadowalająca i pokrywa potrzeby mieszkańców w tym zakresie (Wykres 16).

Wykres 16. Miejsca w przedszkolach, ilość dzieci oraz odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym

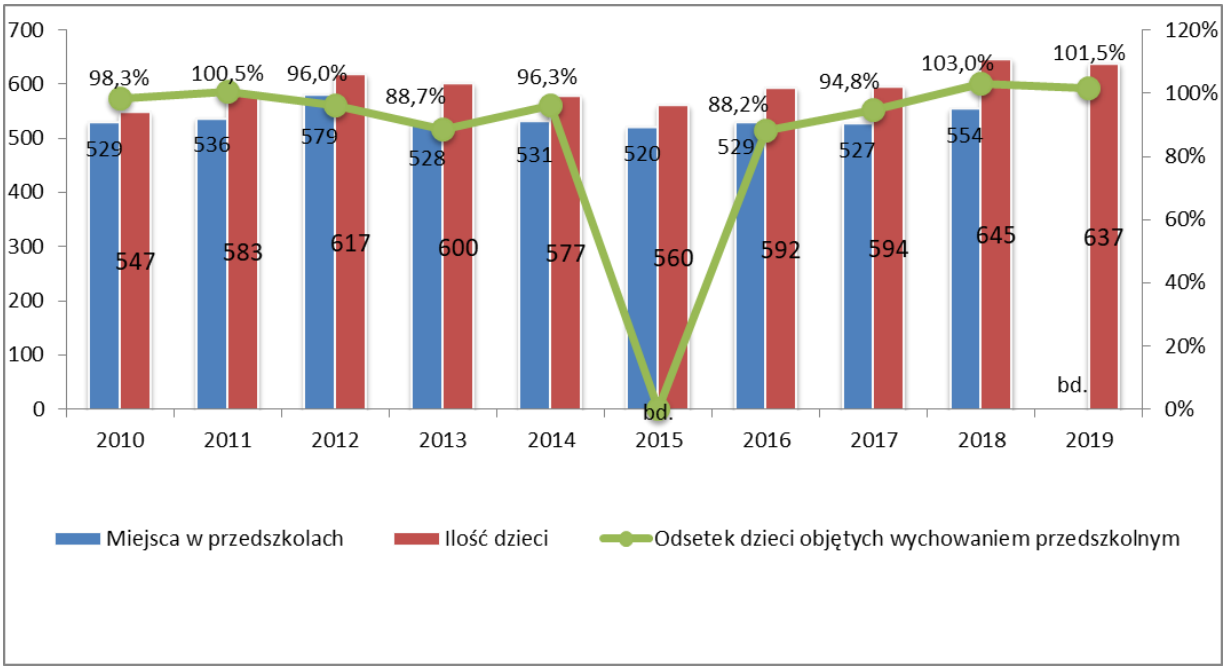

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

2.7 Infrastruktura techniczna

Odsetek korzystających z sieci wodociągowej w Ustroniu w 2019 roku był niższy zarówno od wskaźnika uzyskiwanego przez powiat cieszyński (o 4,5%), jak również województwo śląskie (17,8%). W zakresie poziomu skanalizowania wartości osiągane przez Ustroń w 2019 kształtują się na poziomie 90,5% i przewyższają wartości powiatowe – o 28,3% oraz wojewódzkie – o 11,9%. Odsetek korzystających z sieci gazowej rośnie w analizowanym okresie co jest czynnikiem wspomagającym walkę z zanieczyszczeniem powietrza. Jednocześnie wskaźnik gazyfikacji, prezentuje się korzystnie na tle powiatu cieszyńskiego i województwa śląskiego – jest wyższy odpowiednio o 7,9% i 19,9% (Wykres 17).

Wykres 17. Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej, wodociągowej i gazowej w gminie Ustroń w latach 2010-2019

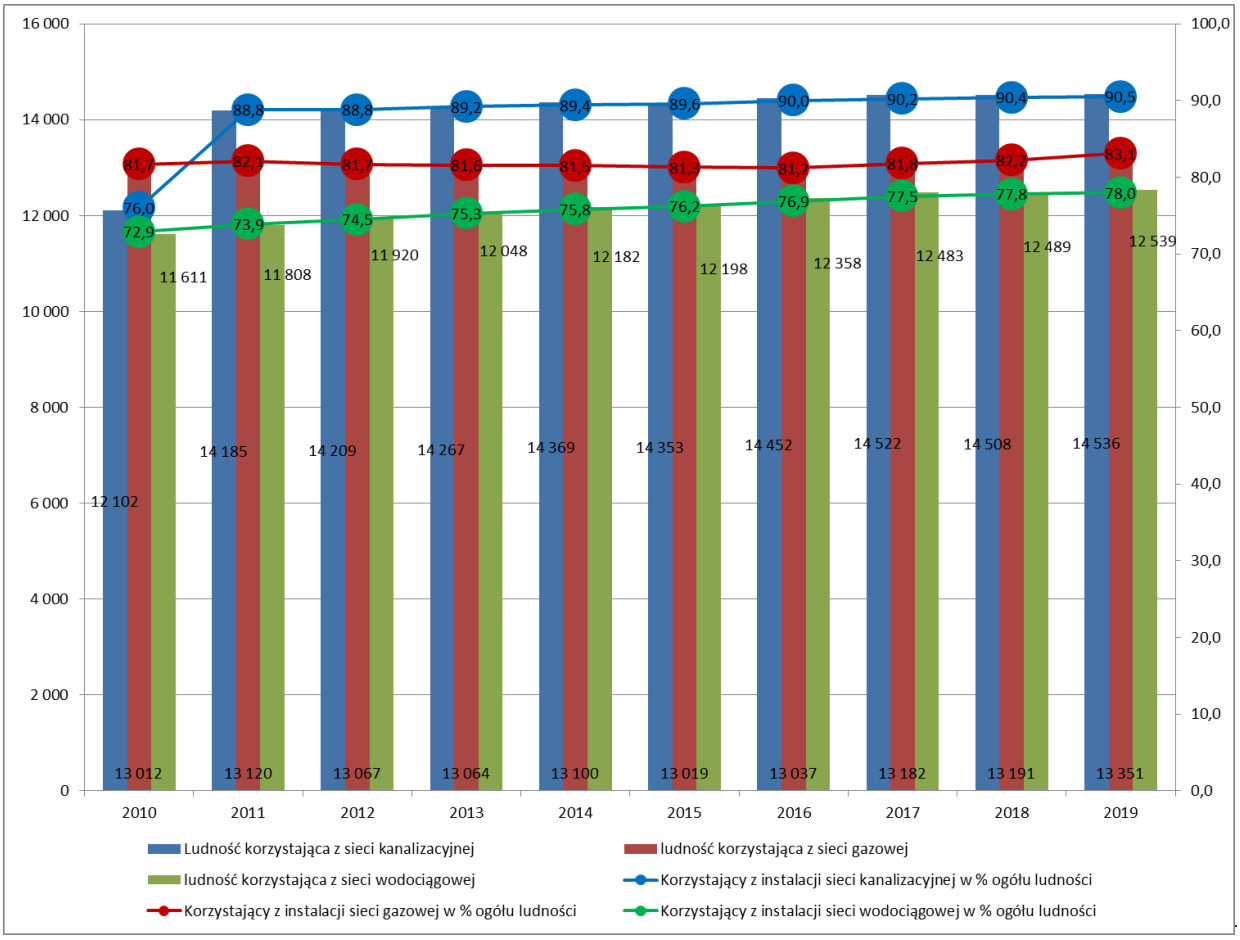

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

Długość czynnych sieci infrastruktury kanalizacyjnej, wodociągowej i gazowej konsekwentnie wzrasta i jest wynikiem systematycznej rozbudowy, która jest warunkowana ograniczonymi środkami finansowymi gminy oraz górskim ukształtowaniem terenu (Wykres 18).

Wykres 18. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej, wodociągowej oraz gazowej w Ustroniu w latach 2010-2019 [km]

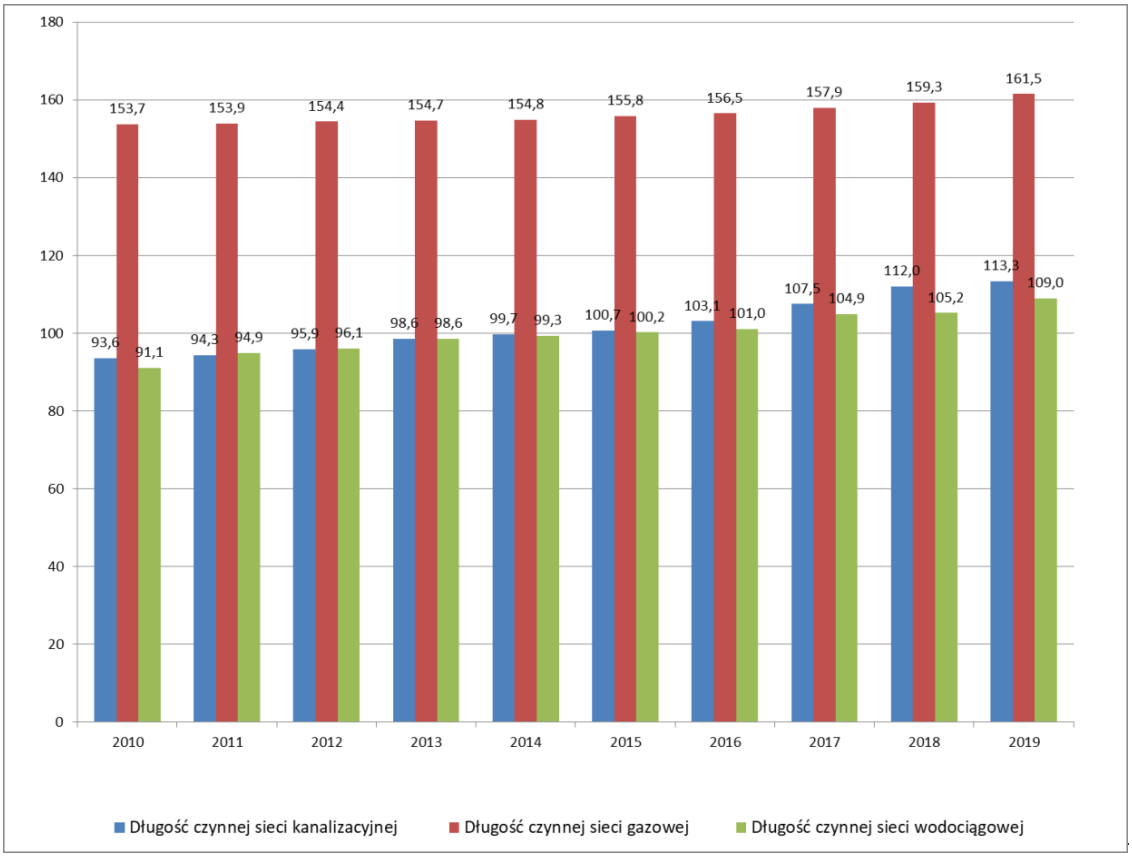

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

2.8 Infrastruktura mieszkaniowa

Zasoby mieszkaniowe w Ustroniu wzrastają, niemniej ich liczba zarówno w zakresie samych budynków, jak również mieszkań jest niewystarczająca. Głównie w zakresie zasobu komunalnego, zostały zidentyfikowane deficyty, artykułowane głównie przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Ustroniu (Wykres 19).

Wykres 19. Zasoby mieszkaniowe w gminie Ustroń w latach 2010-2019

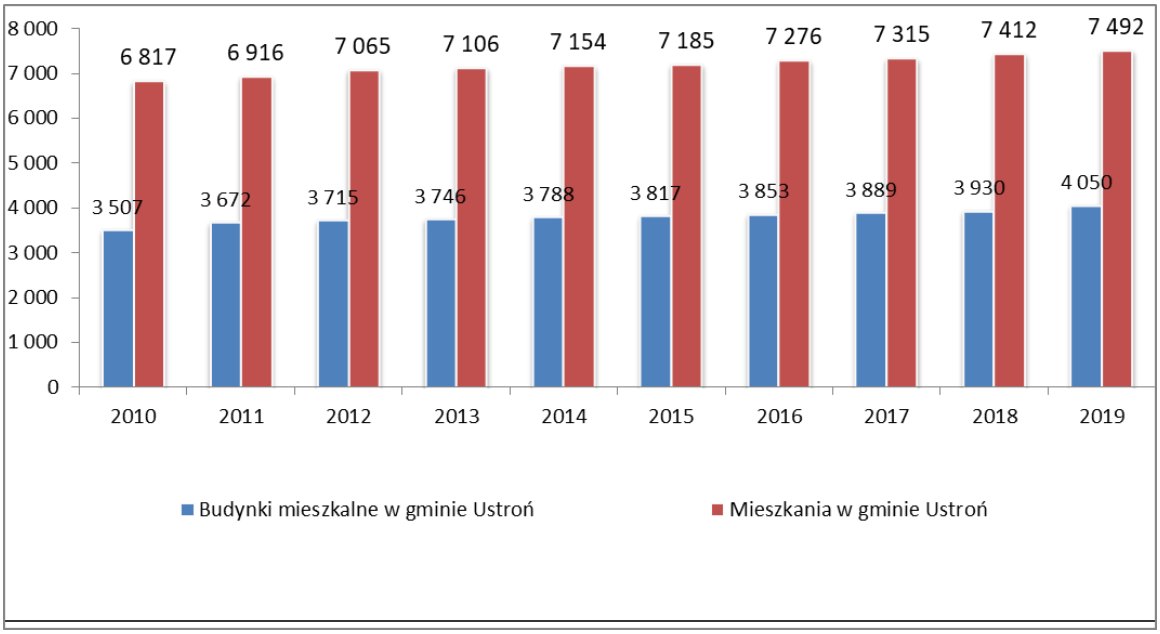

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w przeliczeniu na 1 osobę wzrasta, co świadczy o poprawiającej się jakości życia w mieście (Wykres 20).

Wykres 20. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w gminie Ustroń w latach 2010-2019

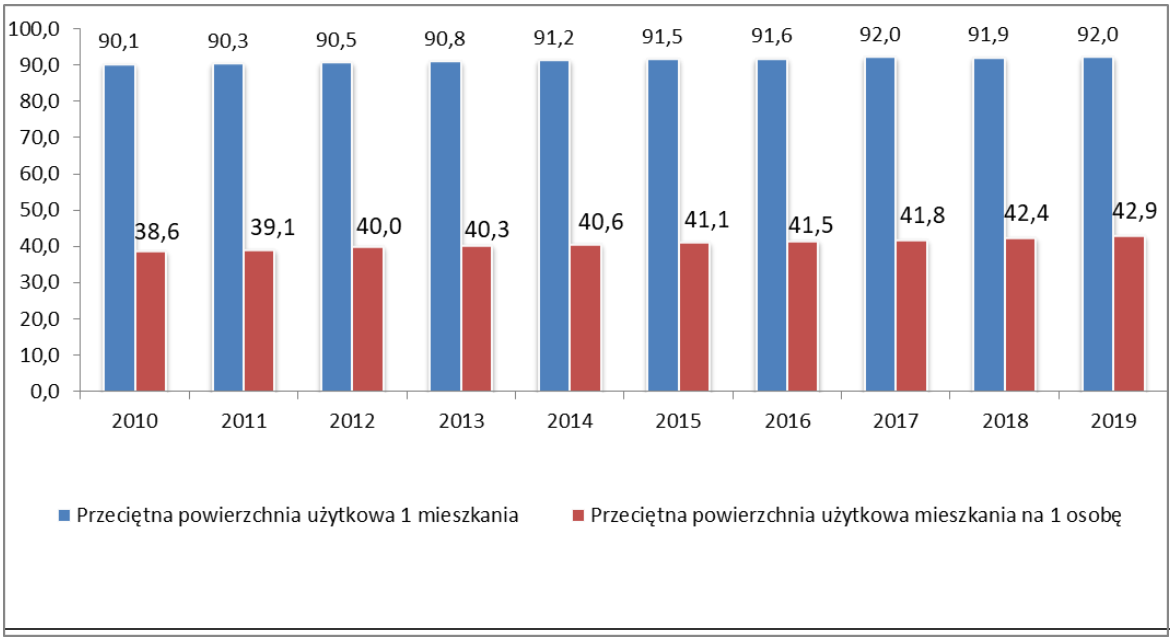

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

Dostęp do instalacji techniczno-sanitarnych w Ustroniu konsekwentnie wzrasta, zwiększa się ilość mieszkań wyposażonych w wodociąg, łazienkę, gaz sieciowy, ustęp spłukiwany oraz centralne ogrzewanie (Wykres 21).

Wykres 21. Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne w gminie Ustroń w latach 2010-2019

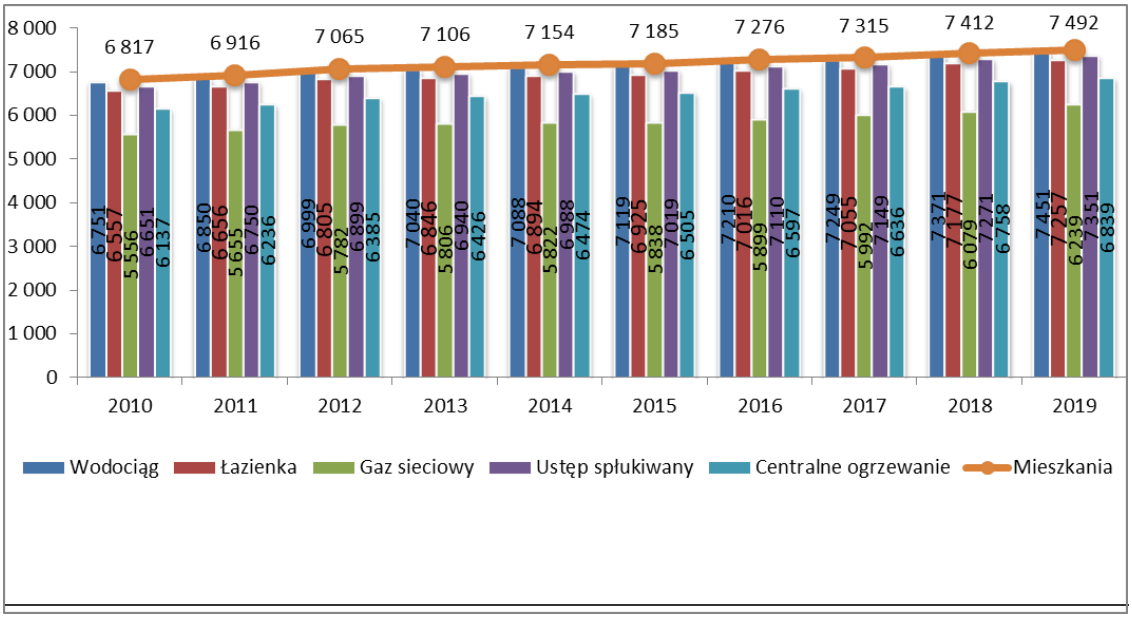

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

W latach 2010-2019 liczba mieszkań w Ustroniu wzrosła o 9,9%, natomiast ich powierzchnia użytkowa zwiększyła się o 12,2%. Wskazuje to na relatywnie wysoki poziom atrakcyjności osiedleńczej miasta oraz na jego systematyczną rozbudowę (Wykres 22).

Wykres 22. Liczba mieszkań, liczba izb w mieszkaniach oraz powierzchnia użytkowa mieszkań w gminie Ustroń w latach 2010-2019

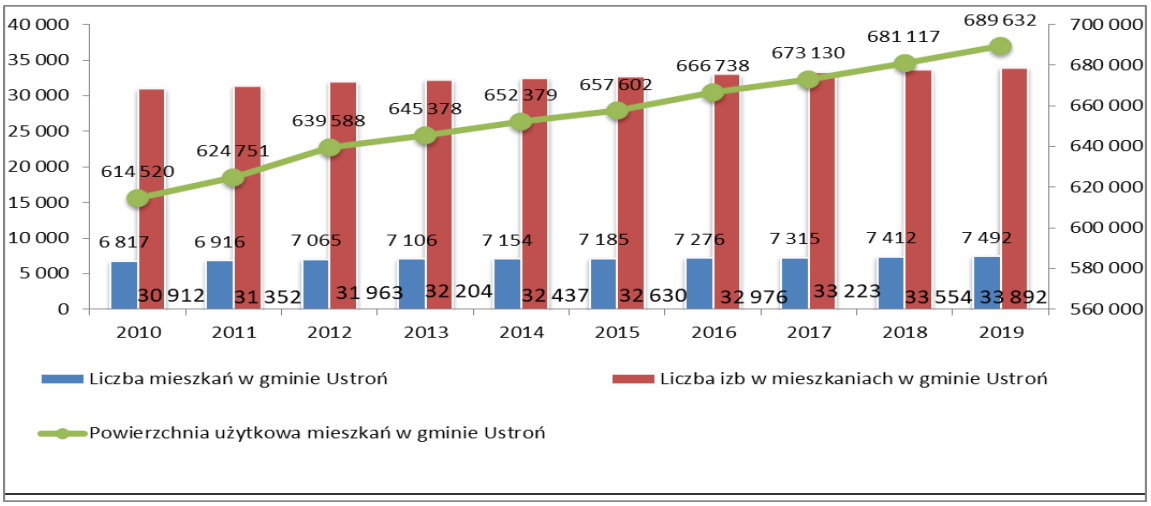

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

Liczba wypłacanych dodatków mieszkaniowych, niezależnie od prawnej formy własności zasobów w minionej dekadzie systematycznie malała (w latach 2003-2013 spadek wyniósł 55,2%). Zaobserwowany stan rzeczy jest wynikiem zamrożenia progu kwotowego w ustawie o dodatkach mieszkaniowych. Malejąca liczba świadczeń realizowanych przez gminę nie odzwierciedla potrzeb identyfikowanych podczas prac nad wyznaczaniem obszarów kryzysowych w Ustroniu (Wykres 23).

Wykres 23. Liczba wypłaconych dodatków mieszkaniowych wg form własności zasobu w gminie Ustroń w latach 2010-2019

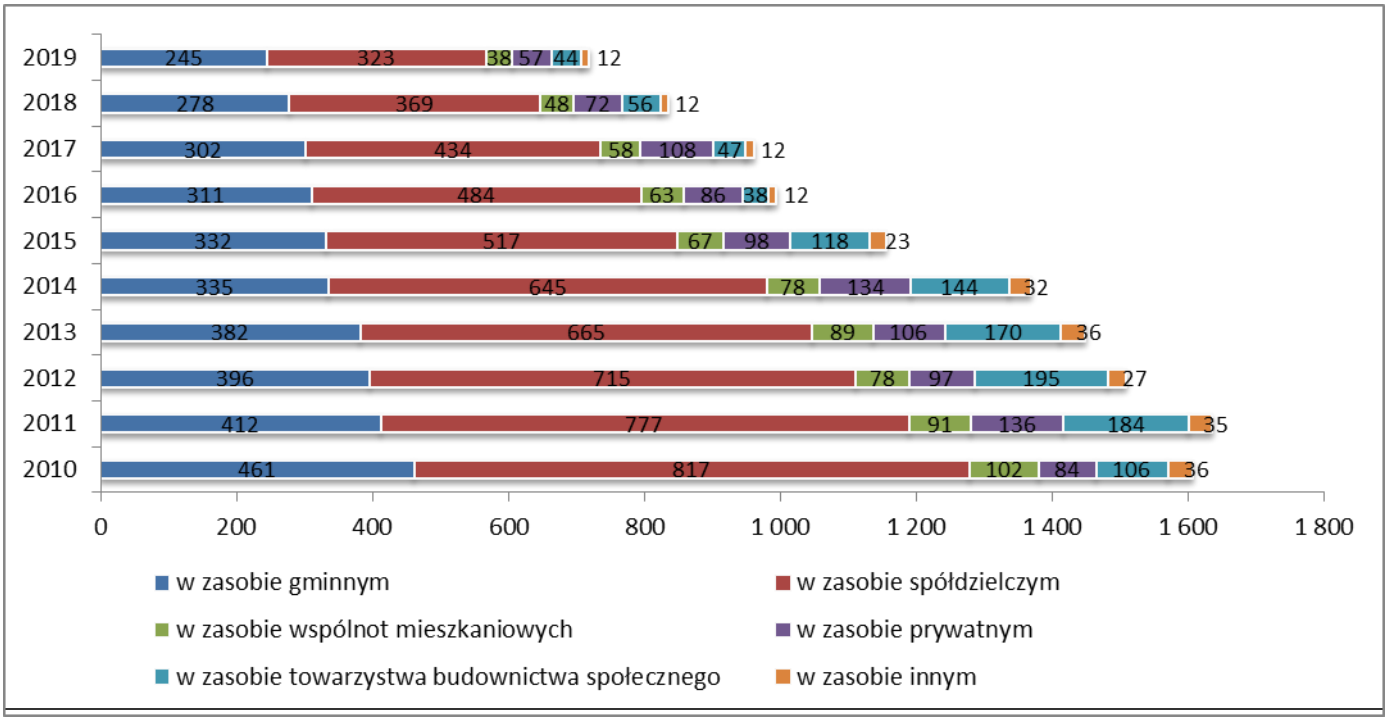

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

W zasobach mieszkaniowych Miasta Ustroń znajduje się 18 budynków mieszkalnych, w tym: 12 budynków komunalnych o łącznej liczbie mieszkań 94 i 6 budynków socjalnych o liczbie mieszkań 106 oraz 3 lokale socjalne wynajęte w budynkach SM "Zacisze" w Ustroniu. Ogółem Miasto Ustroń posiada 203 lokale mieszkalne[1].

[1] https://ustron.bip.info.pl/dokument.php?iddok=381&idmp=42&r=o [16.06.2021]

3 METODYKA DELIMITACJI OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI ORAZ OPRACOWANIA PROGRAMU REWITALIZACJI

Zgodnie z *Ustawą z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji* diagnoza służy wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Diagnoza stanowi element wniosku o wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, podlega konsultacjom społecznym.

Celem diagnozy jest ustalenie, które części gminy Ustroń powinny zostać zakwalifikowane jako obszary zdegradowane lub w stanie kryzysowym, jak również wytypowanie obszarów do rewitalizacji. Stan kryzysowy obszaru oznacza, że na określonym terenie występuje koncentracja negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym) w powiązaniu z negatywnymi zjawiskami w przynajmniej jednej z następujących sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej.

Za obszar rewitalizowany w diagnozie uznano część obszaru zdegradowanego, cechującą się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk (przede wszystkim społecznych; z uwzględnieniem pozostałych problemów: gospodarczych, środowiskowych, przestrzennych). Jest to obszar, na którym – z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego – gmina zamierza prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizowany może obejmować łącznie tereny o powierzchni nie większej niż 20% powierzchni gminy oraz być zamieszkały przez nie więcej niż 30% mieszkańców gminy.

W procesie wyznaczania obszaru zdegradowanego i rewitalizowanego jako szczególnie istotne uwzględniono następujące czynniki:

a) koncentracja negatywnych zjawisk mierzona liczbą wskaźników odnoszących się do zidentyfikowanych czynników ocenionych negatywnie (pod uwagę brano przede wszystkim zjawiska społeczne, a w dalszej kolejności problemy gospodarcze, funkcjonalno–przestrzenne, techniczne i środowiskowe);
b) znaczenie danego obszaru dla rozwoju lokalnego.

Proces diagnozy podzielono na dwa etapy:

a) **wyznaczenie obszaru zdegradowanego**, za który uznano te obszary gminy, gdzie występuje wysoka koncentracja problemów społecznych, takich jak np. poziom alkoholizmu, bezrobocie

oraz współwystępujących z nimi innych problemów: gospodarczych, środowiskowych, techniczno- infrastrukturalnych itp.;

b) **wyznaczenie obszaru rewitalizowanego**, za który uznano te obszary gminy, gdzie koncentracja powyższych problemów jest najwyższa, przy założeniu, że obszar rewitalizowany to nie więcej niż 20% powierzchni gminy, zamieszkały przez nie więcej niż 30% mieszkańców gminy.

W procesie diagnozy wykorzystano następujące źródła danych:

a) **dane ilościowe** uzyskane od poszczególnych jednostek organizacyjnych gminy oraz instytucji publicznych
b) **dane jakościowe** uzyskane podczas badania ankietowego z mieszkańcami i przedstawicielami gminy

W ujęciu przestrzennym analizę prowadzono jednopoziomowo:

a) dokonano agregacji uzyskanych danych, przyjmując **podział administracyjny gminy na 9 obszarów** przyjmujących granice zgodne z granicami okręgów wyborczych występujących w gminie. Następnie dzięki analizie ilościowej zebranych danych wyłoniono obszary, na których dochodzi do kumulacji problemów społecznych, jak również innych powiązanych z nimi problemów tj. gospodarczych, środowiskowych i przestrzennych. W wyniku tej analizy zdefiniowano obszar zdegradowany.
b) W ramach drugiego etapu diagnozy wykorzystano zbliżony poziom agregacji danych w oparciu o wyznaczone wcześniej granice obszarów zbliżonych do granic okręgów wyborczych. Dążono do wyznaczenia tych obszarów, gdzie występuje najwyższa koncentracja analizowanych problemów. W oparciu o analizę ilościową występujących na obszarze zdegradowanym problemów społecznych w powiązaniu z problemami gospodarczymi, środowiskowymi i przestrzennymi wyznaczono proponowany obszar rewitalizowany nieprzekraczający 20% powierzchni gminy i zamieszkały przez nie więcej niż 30% mieszkańców gminy.

W procesie wyznaczania obszaru zdegradowanego i rewitalizowanego analizowano czynniki (wskaźniki) społeczne wymienione w tabeli nr 8 w powiązaniu z innymi czynnikami wymienionymi w tabelach nr 9 i nr 10.

Tabela 8. Wykaz czynników (wskaźników) społecznych analizowanych w procesie diagnozy na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizowanego na terenie gminy Ustroń

CZYNNIKI SPOŁECZNE
1) Liczba osób bezrobotnych ogółem w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców
2) Liczba osób długotrwale bezrobotnych w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców
3) Liczba bezrobotnych do 30 roku życia w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców
4) Liczba bezrobotnych powyżej 50 roku życia w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców
5) Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców
6) Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby ogółem w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców
7) Liczba osób korzystających z świadczeń pomocy społecznej z powodu ubóstwa w 2020 roku przeliczeniu na 100 mieszkańców
8) Liczba osób korzystających z świadczeń pomocy społecznej z powodu alkoholizmu w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców
9) Liczba osób korzystających z świadczeń bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców
10) Liczba osób korzystających z świadczeń z powodu bezrobocia w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców
11) Liczba osób pobierających dodatek energetyczny, mieszkaniowy, fundusz alimentacyjny, zasiłek rodzinny itp. W 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców
12) Liczba osób z niepełnosprawnością korzystających świadczeń z pomocy społecznej w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców
13) Liczba osób objętych pomocą w ramach procedury „Niebieska karta" w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców
14) Liczba osób objętych dożywianiem w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców
15) Liczba dzieci w wieku do 3 lat uczęszczających do przedszkoli w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców
16) Liczba dzieci w wieku 4-5 lat uczęszczających do przedszkoli w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców
17) Liczba miejsc w oddziałach przedszkolnych w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców
18) Liczba stwierdzonych przestępstw w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców
19) Liczba zgłoszonych interwencji policyjnych w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców
20) Liczba przestępstw w zakresie kradzieży, kradzieży z włamaniem i kradzieży pojazdów w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców
21) Średni wynik na egzaminie ośmioklasisty z języka polskiego w 2020 roku
22) Średni wynik na egzaminie ośmioklasisty z matematyki w 2020 roku
23) Średni wynik na egzaminie ośmioklasisty z części językowej w 2020 roku

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 9. Wykaz czynników (wskaźników) gospodarczych i funkcjonalno–przestrzennych analizowanych w procesie diagnozy na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizowanego na terenie gminy Ustroń.

CZYNNIKI GOSPODARCZE
1) Liczba podmiotów prowadzących działalność w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców 2) Liczba podmiotów z zawieszoną działalnością w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców
CZYNNIKI FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNE
1) Liczba wypadków i kolizji w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców 2) Liczba przystanków w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców 3) Średnia odległość do wybranych obiektów infrastruktury (kulturalnej, sportowej, rekreacyjnej, komunikacyjnej, itp.) lub obiektów świadczących usługi publiczne (w metrach) w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 10. Wykaz czynników (wskaźników) technicznych i środowiskowych analizowanych w procesie diagnozy na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizowanego na terenie gminy Ustroń.

CZYNNIKI TECHNICZNE
1) Liczba budynków mieszkalnych (zamieszkałych) w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców 2) Szacowany odsetek dróg gminnych wymagających remontu lub modernizacji (ocena subiektywna) ogółem
CZYNNIKI ŚRODOWISKOWE
1) Liczba wyrobów zawierających azbest w Mg w przeliczeniu na 100 mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne.

Dla uzyskania skali porównawczej wszystkie czynniki (poza informacjami nt. średnich wyników na egzaminie ośmioklasisty, średniej odległości do wybranych obiektów infrastruktury oraz szacowanego odsetka dróg gminnych wymagających remontu) analizowano w przeliczeniu na wskaźniki odnoszące się do 100 mieszkańców, porównując je następnie z przeciętną wartością danego wskaźnika na poziomie gminy. W ocenie czynników zastosowano następujące miary:

- powyżej średniej w gminie;
- na poziomie średniej w gminie;
- poniżej średniej w gminie.

Na etapie opracowywania diagnozy obszaru zdegradowanego i rewitalizowanego prowadzone były działania partycypacyjne i konsultacje społeczne mające na celu włączenie jak najszerszego grona

mieszkańców w prace nad diagnozą oraz doprecyzowanie granic obszaru rewitalizowanego. Działania te pozwoliły w sposób racjonalny i spójny wyłonić obszar zdegradowany i obszar rewitalizowany na terenie gminy Ustroń, jak też opracować jego pogłębioną diagnozę.

4 WYZNACZENIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO NA TERENIE GMINY USTROŃ

Ten etap diagnozy zmierzał do wyznaczenia obszaru zdegradowanego na terenie gminy Ustroń poprzez zidentyfikowanie obszarów, na których występują problemy społeczne (np. bezrobocie, korzystanie z pomocy społecznej), w powiązaniu z problemami środowiskowymi oraz gospodarczymi (np. poziom przedsiębiorczości lokalnej) i techniczno-infrastrukturalnymi. Analizę przeprowadzono w ujęciu przestrzennym, dokonując agregacji danych oraz przyjmując podział gminy na 9 jednorodnych obszarów, których granice są zbliżone do granic okręgów wyborczych wyznaczonych w Ustroniu (Tabela 11).

Tabela 11. Liczba mieszkańców w analizowanych jednostkach przestrzennych gminy Ustroń oraz powierzchnia obszarów

Obszar	Nazwa	Liczba mieszkańców	Powierzchnia (ha)
1	**Polana**	1 330	2 134,64
2	**Poniwiec**	890	294,44
3	**Ustroń Centrum**	2 216	165,42
4	**Ustroń Górny**	1 513	784,81
5	**Ustroń Dolny**	2 366	236,14
6	**Hermanice**	2 634	369,89
7	**Lipowiec**	1 546	906,94
8	**Nierodzim**	1 558	353,40
9	**Zawodzie**	1 128	649,94
RAZEM		**15 181**	**5 895,62**

Źródło: Opracowanie własne.

Występowanie zjawisk kryzysowych – głównie w sferze społecznej, jak również w sferach przestrzeni, gospodarki i środowiska – stanowi podstawę dla delimitacji obszarów zdegradowanych w gminie. Miejsca szczególnej koncentracji wyżej wymienionych zjawisk determinują z kolei potrzeby rewitalizacyjne, a tym samym są bazą dla delimitacji obszaru rewitalizowanego. To na tym obszarze konieczne jest podjęcie skoncentrowanych i wycelowanych działań, które przyczynią się do rozwiązania stwierdzonych problemów, wpłyną korzystnie na poprawę jakości życia mieszkańców. Poniżej przedstawiono wybrane problemy społeczne oraz pozostałe problemy zidentyfikowane na terenie gminy Ustroń. Wszystkie analizowane czynniki ujęto w tabelach.

4.1 Sfera społeczna

W polityce rewitalizacyjnej miast i gmin mocno akcentowane jest ukierunkowanie na wszelakie zjawiska i problemy społeczne mieszkańców. Ze względu na kompleksowość procesów rewitalizacyjnych głównie dąży się do odnowienia społecznego potencjału osiedli, dzielnic i sąsiedztwa, przez co miejscowe społeczności mają szanse na integrację z szerszym środowiskiem. Dlatego bardzo ważne jest zidentyfikowanie problemów w sferze społecznej, które dotykają określone społeczności lokalne oraz różne grupy interesariuszy mieszkańców lub użytkowników danego obszaru. To właśnie społeczność jest fundamentem zmian i najważniejszym czynnikiem sukcesu w procesie rewitalizacji, stąd jej problemy i potrzeby w obszarze jakości życia – są kluczowe.

4.1.1 Rynek pracy

Tabela 12. Czynniki społeczne służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego – rynek pracy*

Obszar	Liczba osób bezrobotnych ogółem w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba osób długotrwale bezrobotnych w 2020 roku przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba bezrobotnych do 30 roku życia w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba bezrobotnych powyżej 50 roku życia w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców
1	2,63	1,13	1,13	0,75
2	1,01	0,34	0,22	0,00
3	2,84	1,44	0,81	0,77
4	3,30	1,65	0,73	1,06
5	2,58	1,14	0,38	1,06
6	1,94	0,91	0,19	0,57
7	1,36	0,71	0,39	0,32
8	2,57	0,64	0,83	0,45
9	1,68	0,71	0,27	0,62
Średnia	2,30	1,02	0,54	0,67

* kolorem czerwonym oznaczono wynik poniżej średniej dla gminy Ustroń, a kolorem zielonym wynik powyżej średniej

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Cieszynie.

Bezrobocie w gminie Ustroń jest zjawiskiem, które dotyka szerokiej grupy społecznej. Straty i skutki społeczne, które powoduje są trudne do oszacowania. Pojawia się na niepokojącą skalę degradacja nie tylko bezrobotnych, ale także ich rodzin. Strata pracy, przejście na zasiłek, z kolei jego utrata i potrzeba korzystania z pomocy społecznej prowadzi do ubóstwa ze wszystkimi tego konsekwencjami. Bezrobocie burzy klimat życia rodzinnego. Wpływa destrukcyjnie na pełnienie przez rodzinę jej podstawowych funkcji, na realizację określonych zamierzeń, zadań i planów życiowych. Najbardziej bolesnym aspektem bezrobocia jest zagrożenie bezpiecznej egzystencji własnej rodziny. Brak pracy ma nie tylko negatywny wpływ na ekonomiczną funkcję rodziny, ale też na sferę psychiki. Powoduje jej szybką degradację, potęguje biedę i rozszerza sferę ubóstwa. Trudna sytuacja finansowa gospodarstw domowych dotkniętych bezrobociem wymusza także ograniczanie wydatków

związanych z kształceniem dzieci. Bezrobocie naraża rodzinę na szereg niedogodności, sublimację wielu ważnych potrzeb, niewłaściwe kształtowanie osobowości jej członków. Praca zawodowa wyznacza bowiem postawy i zachowania dzieci, system stosowanych przez nie ocen, kontakty ze środowiskiem rówieśniczym, uznawane przez nie wartości czy preferowane cele. Dążenie dzieci i młodzieży są silnie związane z pozycją zawodową rodziców, a otaczająca rzeczywistość postrzegana jest przez pryzmat ich pracy zawodowej. Zmiany w statusie zawodowym choćby jednego z rodziców nie pozostają więc bez wpływu na dokonywaną przez młodych ludzi ocenę rzeczywistości oraz ich własnej pozycji. Bezrobocie jest często w rodzinie czynnikiem konfliktogennym i nasilającym patologie społeczne takie jak nadużywanie alkoholu, zdobywanie środków pieniężnych nielegalnymi sposobami, przemoc w rodzinie. Głębokość zmian w rodzinie spowodowanych bezrobociem zależy w dużej mierze od struktury rodziny, jej fazy rozwoju, statusu społecznego, stanu zagospodarowania materialnego, kondycji zdrowotnej członków rodziny oraz środowiska lokalnego. Bezrobocie rodziców dla dzieci i młodzieży kończącej pewien etap edukacji niejednokrotnie oznacza zmianę i ograniczenie planów dalszego kształcenia, obniżanie ich aspiracji edukacyjnych, zahamowanie rozwijania ich uzdolnień w drodze dalszej nauki czy zajęć dodatkowych. Z powodu trudnej sytuacji materialnej rodziny, dzieci popadają w sytuacje konfliktowe w szkole z wychowawcami i nauczycielami. Odbija się to wszystko bardzo silnie na postawach dzieci i młodzieży, na ich zachowaniu oraz wartościowaniu zjawisk i osób.

Na podstawie zgromadzonych danych zostały obliczone poszczególne wskaźniki obrazujące sytuację na rynku pracy dla poszczególnych obszarów ujętych w tabeli powyżej. Rynek pracy został przedstawiony za pomocą wskaźników obejmujących liczbę osób bezrobotnych ogółem w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców; liczbę osób długotrwale bezrobotnych w 2020 roku przeliczeniu na 100 mieszkańców; liczbę bezrobotnych do 30 roku życia w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców oraz liczbę bezrobotnych powyżej 50 roku życia w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Typowanie jednostek, na podstawie których wyznacza się obszar z najwyższą koncentracją zjawisk problemowych związanych z bezrobociem, zostało przeprowadzone na podstawie analizy wszystkich wymienionych powyżej wskaźników. W związku z powyższym szczególne negatywne tendencje odnotowuje się na obszarze jednostek o numerach: 1, 3 i 4.

4.1.2 Pomoc społeczna

Tabela 13. Czynniki społeczne służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego – pomoc społeczna*

Obszar	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba osób korzystających z świadczeń pomocy społecznej z powodu ubóstwa w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba osób korzystających z świadczeń pomocy społecznej z powodu alkoholizmu ogółem w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba osób korzystających z świadczeń bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba osób korzystających z świadczeń z powodu bezrobocia w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców
1	3,68	1,95	1,73	0,08	0,15	1,20
2	2,47	1,69	2,47	0,00	0,00	0,34
3	3,79	2,21	1,71	0,05	0,18	0,77
4	3,04	1,45	1,12	0,13	0,73	1,45
5	3,34	1,23	1,14	0,13	0,17	1,10
6	2,77	1,10	0,91	0,08	0,23	0,57
7	2,52	0,58	0,78	0,00	0,00	0,45
8	3,02	1,03	1,28	0,00	0,32	1,09
9	3,19	1,68	1,77	0,09	0,98	1,33
Średnia	3,13	1,41	1,34	0,07	0,28	0,91

* kolorem czerwonym oznaczono wynik poniżej średniej dla gminy Ustroń, a kolorem zielonym wynik powyżej średniej

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Ustroniu.

Tabela 14. Czynniki społeczne służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego – pomoc społeczna*

Obszar	Liczba osób pobierających dodatek energetyczny, mieszkaniowy, fundusz alimentacyjny, zasiłek rodzinny itp. W 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba osób z niepełnosprawnością korzystających świadczeń z pomocy społecznej w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba osób objętych pomocą w ramach procedury „Niebieska karta" w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba osób objętych dożywianiem w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców
1	6,02	1,50	0,30	0,68
2	5,06	0,45	0,00	0,90
3	4,15	1,31	0,18	0,45
4	4,63	0,73	0,33	0,13
5	4,44	1,10	0,68	0,34
6	5,81	0,99	0,57	0,57
7	5,89	0,58	0,52	0,45
8	4,36	0,06	0,00	0,77
9	4,43	1,06	0,62	1,15
Średnia	4,97	0,91	0,39	0,55

* kolorem czerwonym oznaczono wynik poniżej średniej dla gminy Ustroń, a kolorem zielonym wynik powyżej średniej

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Ustroniu.

Jednym z analizowanych powyżej wskaźników jest liczba osób pobierających wsparcie Ośrodka z uwagi na ubóstwo w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Negatywne tendencje w obszarze tego wskaźnika odnotowuje się na obszarach o numerach: 1, 2, 3 i 9. Ubóstwo, to pojęcie, które z jednej strony określa warunki życia jednostki, a z drugiej strony wskazuje na nierówności i sprzeczności występujące w społeczeństwie. Chociaż nikt nie kwestionuje faktu, że ubóstwo jest zjawiskiem wielowymiarowym, to dla polityki społecznej podstawowe znaczenie ciągle mają informacje dotyczące zasięgu ubóstwa ekonomicznego. Aby skutecznie zapobiegać oraz walczyć ze skutkami ubóstwa niezbędne jest zidentyfikowanie grup ludności najbardziej na nie narażonych. Czynnikiem istotnie decydującym o sytuacji materialnej jednostki i jej rodziny, jest miejsce zajmowane na rynku pracy. Ubóstwem zagrożone są przede wszystkim osoby niewykształcone, bezrobotne i rodziny osób bezrobotnych, a także rodziny, w których obecna jest osoba niepełnosprawna lub w podeszłym wieku. Ubóstwo określa się jako stan, w którym jednostce czy grupie społecznej brakuje środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb, uznawanych w danej społeczności za niezbędne. Pod pojęciem "podstawowe potrzeby" kryją się poza wyżywieniem takie potrzeby jak: ubranie, opłaty mieszkaniowe, leczenie, uzyskanie wykształcenia. Pierwszą przesłanką, która uprawnia do ubiegania się o świadczenia z pomocy społecznej jest ubóstwo. Zjawisko to ma wiele przyczyn, które nie zawsze da się jasno wyodrębnić. Może ono być wywołane bezrobociem czy niepełnosprawnością, ale także biernością życiową i brakiem odpowiedzialności za siebie i własną rodzinę. Wczesna detekcja tzw. szybkie wykrywanie i docieranie do rodziny czy osób znajdujących się na skraju ubóstwa, a później intensywna praca socjalna przyczynia się do niwelowania zjawiska ubóstwa.

Inny wskaźnik brany pod uwagę w powyższej analizie dotyczy liczby osób objętych wsparciem z powodu uzależnienia od alkoholu w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Sytuacja szczególnie niekorzystana w tym obszarze ma miejsce w obszarach 1, 4, 5, 6 i 9. Definicja uzależnienia wg klasyfikacji ICD 10 brzmi: „uzależnieniem nazywamy kompleks zjawisk fizjologicznych, behawioralnych i poznawczych, wśród których przyjmowanie substancji lub grupy substancji dominuje nad innymi zachowaniami, które miały poprzednio dla pacjenta większą wartość”. Najbardziej popularnym uzależnieniem jest uzależnienie od alkoholu i narkotyków. Nadużywanie alkoholu w Polsce jest ogromnym problemem społecznym. Alkohol znajduje się na trzecim miejscu wśród czynników ryzyka dla zdrowia populacji, a ponad 60 rodzajów chorób i urazków ma związek z alkoholem. Alkoholizm jest częstą przyczyną rozluźnienia więzi rodzinnych, a w konsekwencji rozpadu rodziny. Uzależnienie od alkoholu jest również przyczyną sieroctwa dzieci oraz przestępstw przeciwko członkom rodziny. Należy zaznaczyć, że osoby znajdujące się w takich rodzinach bardzo rzadko zgłaszają się po pomoc do odpowiednich instytucji. Bardzo często pozostają po prostu bierne

i poddają się danej sytuacji nie wierząc, że może ona ulec zmianie. Należy również wspomnieć, że bardzo często wraz z uzależnieniem od alkoholu występuje zjawisko przemocy wobec domowników.

Wskaźnik określający liczbę osób pobierających pomoc społeczną z uwagi na długotrwałą lub ciężką chorobę w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców informuje, że negatywne tendencje występują na obszarach o numerach 1, 2, 3, 4 i 9. Jako osobę długotrwało lub ciężko chorą należy uznać osobę, która ze względu na stan zdrowia psychicznego lub fizycznego w czasie określonym lub na stałe bez pomocy osób trzecich nie potrafiącą samodzielnie funkcjonować w społeczeństwie lub wypełnić czynności codziennego życia. Problemy osób chorych dotyczą m.in. płynnego dostępu do specjalistycznych usług medycznych, wysokich kosztów leczenia, podjęcia stałego zatrudnienia, a w skrajnych przypadkach hospitalizacji. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej osobom zwalczającym trudności niesione przez długotrwałą lub ciężką chorobę przysługuje im pomoc między innymi w formie: zasiłku okresowego, usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych, posiłku, pobytu w mieszkaniu chronionym lub w mieszkaniu w domu pomocy społecznej.

Kolejną przesłanką, która dominuje wśród problemów pomocy społecznej jest bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Wskaźnik dotyczący liczby osób pobierających pomoc z uwagi na niezaradność opiekuńczo - wychowawczą informuje o problemach występujących głównie w obszarach o numerach 4, 8 i 9. Część osób korzystających z pomocy Ośrodka to osoby, które cechuje niezaradność w opiece i wychowaniu dzieci oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego, w tym nieracjonalne dysponowanie budżetem domowym. Dysfunkcjami współistniejącymi w bezradności są: problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich, niedojrzałość emocjonalna rodziców, problemy wychowawcze w środowisku rodzinnym ujawniające się w postaci zachowań agresywnych, buntowniczych, przejawiająca się łamaniem przez dzieci i młodzież panujących obyczajów i norm. Środowisko rodzinne jest pierwszym środowiskiem wychowawczym w życiu dziecka, w którym nawiązuje ono pierwsze kontakty z innymi ludźmi i zdobywa pierwsze doświadczenia z dziedziny współżycia społecznego. Na środowisko rodzinne składają się: struktura rodziny, atmosfera wychowawcza w domu, warunki materialne i zdrowotne, stopień wykształcenia rodziców i ogólna struktura środowiska. Zaburzona struktura rodziny, często spotykana wśród świadczeniobiorców ośrodka, niekorzystnie wpływa na sytuację dziecka, na jego więź z rodziną. Rodziny klientów ośrodka odznaczają się często zaburzoną strukturą w postaci nieustabilizowanych formalnie i społecznie związków, rozkładem pożycia małżeńskiego, częstymi zmianami partnerów, występuje w nich przemoc skierowana na partnera lub dzieci. W rodzinach zaburzonych rodzicom brakuje umiejętności tworzenia właściwego klimatu życia rodzinnego, rozładowywania napięć powstałych poza domem, właściwych wzorców komunikacji i dawania rodzinie poczucia bezpieczeństwa, obdarzania dzieci

uwagą. Rodziny te często żyją w takich społecznościach, które nie chcą ingerować w życie innych lub nie potrafią pomóc, gdyż same nie posiadają właściwych wzorców. W wielu sytuacjach dzieci pochodzące z tych rodzin pozostawione są "same sobie", większość wolnego czasu spędzają wśród rówieśników na podwórku, częściej pojawiają się u nich problemy szkolne. Dzieci odrzucone przez środowisko rodzinne szukają akceptacji wśród rówieśników, łączą się w grupy subkulturowe, zaczynają wagarować, uciekać z domu i popadać w konflikt z prawem.

Wskaźnik określający liczbę osób pobierających pomoc społeczną z uwagi na niepełnosprawność w przeliczeniu na 100 mieszkańców informuje, że negatywne tendencje występują na obszarach o numerach 1, 3, 5, 6 i 9. Niepełnosprawnymi są osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności ogranicza zdolności do wykonywania pracy zawodowej. Pojawienie się grupy osób z dysfunkcjami zdrowotnymi powodującymi w konsekwencji niepełny udział w życiu społecznym dało przyczynę do zastanowienia się nad zagadnieniem niepełnosprawności. W każdym społeczeństwie istnieje pewien procent osób, które z przyczyn dziedzicznych, wrodzonych, w wyniku chorób, wypadków czy też nieprawidłowych warunków życia nie mają pełnej sprawności fizycznej lub psychicznej. We współczesnym świecie niepełnosprawność człowieka uważana jest za szczególnie istotny problem społeczny. Znaczenie tego problemu wynika z rozmiarów i powszechności występowania niepełnosprawności w populacji, a także z konsekwencji, jakie wywołuje w sensie indywidualnym i społecznym. Niepełnosprawność uderza najbardziej w finansową i emocjonalną stronę rodziny. Rodzina w takiej sytuacji wymaga zwłaszcza nieinstytucjonalnych form pomocy, maksymalnie zindywidualizowanych i dostosowanych do jej potrzeb. Obserwacje pracowników Ośrodka pozwalają stwierdzić, że sytuacja tej grupy osób jest bardzo trudna. Dużym problemem są także problemy architektoniczne w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej jak i w budynkach użyteczności publicznej. Bariery te nie tylko utrudniają, ale niekiedy wręcz uniemożliwiają uczestnictwo w normalnym życiu. Nie bez znaczenia jest również problematyka edukacji osób niepełnosprawnych od chwili urodzenia do ukończenia nauki w ramach posiadanych predyspozycji i możliwości.

4.1.3 Przestępczość

Tabela 15. Czynniki społeczne służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego – przestępczość*

Obszar	Liczba stwierdzonych przestępstw w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba zgłoszonych interwencji policyjnych w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba przestępstw w zakresie kradzieży, kradzieży z włamaniem i kradzieży pojazdów w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców
1	1,88	46,99	0,53
2	0,79	22,92	0,00
3	2,98	21,07	0,63
4	1,45	44,81	0,59
5	4,23	37,11	0,85
6	0,80	13,71	0,19
7	0,97	10,80	0,13
8	1,41	24,01	0,26
9	2,75	38,12	0,89
Średnia	2,04	27,56	0,47

* kolorem czerwonym oznaczono wynik poniżej średniej dla gminy Ustroń, a kolorem zielonym wynik powyżej średniej

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych KMP Policji w Ustroniu.

Wielokrotnie wraz z uzależnieniem alkoholowym pojawia się problem przemocy domowej. Przemoc domowa może być generowana nie tylko ze strony alkoholizmu lecz także poprzez niezaradność życiową, poczucie bezsilności, prawa. Jako przemoc domową należy rozumieć jednorazowe lub powtarzające się świadome, celowe działania wystosowane przeciwko co najmniej jednej osobie z rodziny lub osobie pozostającej we wspólnym gospodarstwie domowym, w sposób narażający te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia lub zdrowia naruszając nietykalność osobistą, godność, cielesność (w tym także seksualną) tym samym powodując szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołując cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą. W celu skuteczniejszego diagnozowania, zapobiegania i rozwiązania problemów związanych z przemocą domową gmina jest zobowiązana do prowadzenia działań w zakresie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, we współpracy z Zespołem Interdyscyplinarnym oraz na poziomie wsparcia ze strony Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. Skala zjawiska przemocy w rodzinie jest niezwykle trudna do oszacowania. W dużej mierze wynika to z niechęci ofiar do poszukiwania pomocy, wiary w zmianę sytuacji i przede wszystkim problemów, efektywne podejmowanie działań interwencyjnych i pomocowych w momencie zaistniałego problemu oraz współdziałanie z innymi podmiotami przy rozwiązywaniu problemu i przeciwdziałaniu patologiom, przemocy w rodzinie. Na podstawie zgromadzonych danych zostały obliczone poszczególne wskaźniki obrazujące sytuację społeczną związaną z przestępczością dla poszczególnych obszarów ujętych w tabeli powyżej. Zjawiska te zostały przedstawione za pomocą wskaźników obejmujących liczbę stwierdzonych przestępstw w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców; liczbę zgłoszonych interwencji policyjnych w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców oraz liczbę przestępstw w zakresie

kradzieży, kradzieży z włamaniem i kradzieży pojazdów w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Typowanie jednostek, na podstawie których wyznacza się obszar z najwyższą koncentracją zjawisk problemowych związanych z przestępczością, zostało przeprowadzone na podstawie analizy wszystkich wymienionych powyżej wskaźników. W związku z powyższym szczególne negatywne tendencje odnotowuje się na obszarze jednostek o numerach: 1, 3, 4, 5 i 9.

4.1.4 Edukacja

Tabela 16. Czynniki społeczne służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego – edukacja*

Obszar	Liczba dzieci w wieku do 3 lat uczęszczających do przedszkoli w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba dzieci w wieku 4-5 lat uczęszczających do przedszkoli w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba miejsc w oddziałach przedszkolnych w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Średni wynik na egzaminie ośmioklasisty z języka polskiego w 2020 roku	Średni wynik na egzaminie ośmioklasisty z matematyki w 2020 roku	Średni wynik na egzaminie ośmioklasisty z części językowej w 2020 roku
1	1,88	0,98	3,76	70,50	52,50	67,16
2	3,03	1,57	6,07	70,26	58,00	69,09
3	4,74	2,08	9,16	66,63	55,60	63,74
4	1,78	0,93	3,77	70,26	58,00	69,09
5	1,18	0,63	2,28	63,00	53,20	58,40
6	1,71	0,80	3,53	63,00	53,20	58,40
7	2,46	1,29	5,95	58,95	48,90	59,37
8	2,44	1,54	5,97	60,00	46,00	57,00
9	9,31	4,08	18,00	66,63	55,60	63,74
Średnia	2,89	1,40	5,92	65,47	53,44	62,89

* kolorem czerwonym oznaczono wynik poniżej średniej dla gminy Ustroń, a kolorem zielonym wynik powyżej średniej

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta w Ustroniu.

W celu zobrazowania występowania zjawisk problemowych w sferze edukacji, dokonano analizy danych związanych z liczbą dzieci uczęszczających do przedszkoli oraz z liczbą miejsc w przedszkolach, a także danych informujących o średnich wynikach na egzaminie ośmioklasisty.

Wysoki odsetek dzieci uczęszczających do przedszkola przełoży się na kapitał społeczny gminy. Pobyt dziecka w przedszkolu kształtuje dojrzałość emocjonalną i rozwija samodzielność. Dziecko uczy się funkcjonowania w grupie rówieśniczej, przestrzegania ogólnych norm, wykazywania się cierpliwością podczas oczekiwania na swoją kolej, dostosowywania się do poleceń dorosłych. W przedszkolu dziecko uczestniczy w kierowanej przez nauczycielkę grupie rówieśników na prawach jednego z wielu. Jego status jest zupełnie inny niż w rodzinie, w której rówieśników najczęściej nie ma. Pozycja dziecka w rodzinie bywa zazwyczaj wyjątkowa, podczas gdy w przedszkolu te same prawa i obowiązki mają wszystkie dzieci należące do grupy. Zadaniem przedszkola jest przyjście rodzicom z pomocą w ułatwieniu właściwego wychowania małego dziecka. Główny cel tej pomocy to dobro dziecka,

wszechstronny i pełny rozwój jego osobowości. Na całym świecie psychologowie i pedagodzy podkreślają ogromne znaczenie pierwszych lat życia w późniejszym rozwoju człowieka. Od kilkudziesięciu lat wiadomo, że wczesna edukacja znacząco wpływa na późniejsze osiągnięcia szkolne. Dlatego przestrzega się rodziców i opiekunów, żeby nie marnowali potencjału rozwojowego tkwiącego we wczesnym dzieciństwie. Podkreśla się ten pozytywny wpływ edukacji przedszkolnej na rozwój i przygotowanie dzieci do szkoły. Akcentuje się także wyjątkową we wczesnym okresie rozwoju wrażliwość małego dziecka na bodźce z najbliższego otoczenia. Edukacja przedszkolna jest traktowana szeroko – nie tylko jako elementarna nauka czytania, pisania i liczenia, ale także stymulowanie rozwoju w sferze fizycznej, emocjonalnej i społecznej. Z wielu badań wynika, że dzieci objęte różnymi formami edukacji przedszkolnej są w późniejszej karierze szkolnej oceniane jako bardziej niezależne, otwarte, odważne i wytrwałe. Wiek przedszkolny to idealny okres dla dziecka na zapoznawanie się z niezliczonymi wymaganiami, jakie stawia mu otoczenie. Małe dzieci mają swoistą właściwość przyswajania tego, co im przekazują dorośli. Lubią się uczyć, ponieważ chcą wszystko wiedzieć. A szczególnie wiedzieć jak się zachować, żeby się przypodobać rodzicom, innym dorosłym i otoczeniu. Wychowanie w przedszkolu stanowi podstawę dla prawidłowego, indywidualnego rozwoju dziecka jak i dla przygotowania podjęcia nauki w szkole. Wyniki osiągane przez ośmioklasistów również pozwalają domniemywać o zróżnicowaniu kapitału społecznego w poszczególnych obszarach gminy. Pod względem opieki przedszkolnej, wychowania szkolnego i jakości edukacji najwięcej zjawisk kryzysowych zachodzi w obszarach nr 1, 4, 5, 6, 7 oraz 8.

4.2 Sfera gospodarcza

W celu zobrazowania występowania zjawisk problemowych na obszarze gminy Ustroń w sferze gospodarczej dokonano analizy danych związanych z liczbą zawieszonych działalności gospodarczych w przeliczeniu na 100 osób oraz liczbą aktywnych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców, co pokazuje poniższa tabela. Przedstawione w tabeli dane stanowią wartości poszczególnych wskaźników dla odpowiadających im jednostek przestrzennych tj. 9 obszarów analitycznych.

Tabela 17. Czynniki gospodarcze służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego*

Obszar	Liczba podmiotów prowadzących działalność ogółem w przeliczeniu na 100 mieszkańców w 2020 roku	Liczba podmiotów z zawieszoną działalnością ogółem w przeliczeniu na 100 mieszkańców w 2020 roku
1	14,21	1,95
2	11,46	1,35
3	17,28	1,76
4	34,37	3,50
5	19,36	2,20
6	12,64	1,14
7	5,30	1,10
8	12,71	1,54
9	23,40	3,55
Średnia	16,66	1,93

* kolorem czerwonym oznaczono wynik poniżej średniej dla gminy Ustroń, a kolorem zielonym wynik powyżej średniej

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Statystyczny w Katowicach.

Najbardziej niekorzystna sytuacja gospodarcza występuje na obszarze nr 1, gdzie oba analizowane wskaźniki osiągnęły wartości niższe niż średnia dla całej gminy. Najbardziej korzystana sytuacja występuje natomiast na obszarze nr 3.

4.3 Sfera funkcjonalno-przestrzenna

W celu zobrazowania występowania zjawisk problemowych na obszarze gminy Ustroń w sferze funkcjonalno-przestrzennej dokonano analizy danych związanych ze średnią odległością do obiektów infrastruktury, liczbą przystanków oraz kolizji i wypadków drogowych. Dogłębna analiza sfery funkcjonalno-przestrzennej jest niezwykle istotna z uwagi na potencjalne możliwości typowania konkretnych działań rewitalizacyjnych w przestrzeni gminy.

Tabela 18. Czynniki funkcjonalno-przestrzenne służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego*

Obszar	Liczba wypadków i kolizji w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba przystanków w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Średnia odległość do wybranych obiektów infrastruktury lub obiektów świadczących usługi publiczne (w metrach)
1	3,68	1,50	2 927,20
2	5,51	0,00	2 320,26
3	2,98	0,23	1 150,00
4	2,78	0,59	832,72
5	4,10	0,25	932,50
6	1,78	0,23	954,50
7	0,13	0,52	954,50
8	3,21	0,58	2 418,00
9	3,81	0,80	2 347,60
Średnia	2,93	0,47	1 648,59

* kolorem czerwonym oznaczono wynik poniżej średniej dla gminy Ustroń, a kolorem zielonym wynik powyżej średniej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego oraz KMP Policji w Ustroniu.

Jednostki przestrzenne, które charakteryzują się koncentracją przynajmniej dwóch z trzech problemów o charakterze przestrzenno-funkcjonalnym, to obszary o numerach: 1, 2, 3, 5, 8 oraz 9.

4.4 Sfera techniczna

W celu zobrazowania występowania zjawisk problemowych na obszarze gminy Ustroń w sferze technicznej dokonano analizy danych związanych z liczbą zamieszkałych budynków oraz odsetkiem dróg gminnych wymagających remontu, co pokazuje poniższa tabela.

Tabela 19. Czynniki techniczne służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego*

Obszar	Liczba budynków mieszkalnych (zamieszkałych) w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Szacowany odsetek dróg gminnych wymagających remontu lub modernizacji (ocena subiektywna)
1	38	0,12
2	45	0,16
3	14	0,22
4	45	0,10
5	27	0,04
6	32	0,18
7	32	0,14
8	29	0,15
9	44	0,23
Średnia	31,59	0,15

* kolorem czerwonym oznaczono wynik poniżej średniej dla gminy Ustroń, a kolorem zielonym wynik powyżej średniej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Ustroniu.

Ocena ilościowa i jakościowa wymienionych wyżej kluczowych czynników pozwoliła na zdiagnozowanie obszaru o największej koncentracji problemów o charakterze technicznym. Poziom natężenia poszczególnych czynników przedstawia tabela powyżej. Do jednostek przestrzennych, charakteryzujących się największą koncentracją problemów o charakterze technicznym, zaliczyć trzeba obszary o numerach 3 i 8.

4.5 Sfera środowiskowa

W celu zobrazowania rozkładu zjawisk problemowych na obszarze gminy Ustroń w sferze środowiskowej dokonano analizy danych związanych z liczbą wyrobów zawierających azbest, co pokazuje poniższa tabela. Przedstawione w niej dane stanowią wartości poszczególnych wskaźników dla odpowiadających im jednostek przestrzennych.

Tabela 20. Czynniki środowiskowe służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego*

Obszar	Liczba wyrobów zawierających azbest w Mg w przeliczeniu na 100 mieszkańców
1	3,90
2	3,74
3	1,18
4	1,93
5	1,31
6	1,11
7	3,13
8	1,07
9	2,06
Średnia	1,90

* kolorem czerwonym oznaczono wynik poniżej średniej dla gminy Ustroń, a kolorem zielonym wynik powyżej średniej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Ustroniu.

Do jednostek przestrzennych, charakteryzujących się najwyższą koncentracją problemów o charakterze środowiskowym, zaliczyć należy obszary o numerach: 1, 2, 4, 7 i 9.

5 WYBÓR OBSZARU ZDEGRADOWANEGO

W celu wyłonienia obszaru zdegradowanego w pierwszej kolejności dokonano analizy koncentracji problemów społecznych w odniesieniu do całej gminy Ustroń. Analiza problemów społecznych obejmowała diagnozę ilościową w obszarze dwudziestu trzech różnych czynników społecznych odnoszących się do rynku pracy, pomocy społecznej, edukacji i przestępczości. Dodatkowo diagnozę ilościową pogłębiono o analizę czynników gospodarczych, technicznych, środowiskowych i funkcjonalno-przestrzennych.

W celu zobrazowania całościowej sytuacji gminy Ustroń dokonano zestawienia wszystkich czynników analizowanych w gminie, co przedstawia tabela 21.

Na podstawie danych zawartych w tabeli 21 dotyczącej skali zjawisk kryzysowych stwierdza się, iż najwięcej zjawisk kryzysowych występuje na terenie obszarów o numerach: 1, 5, 6 oraz 9.

W celu zoptymalizowania wyboru obszarów kwalifikujących się jako obszary zdegradowane zastosowano metody statystyczne oparte na wyznaczeniu mediany[2] oraz dominanty[3] zbioru wartości

[2] W statystyce jest to wartość cechy w szeregu uporządkowanym, powyżej i poniżej której znajduje się jednakowa liczba obserwacji. Wyznaczenie mediany z jakiegoś zbioru liczb, polega na wypisaniu tych liczb w kolejności niemalejącej, a następnie wybraniu liczby środkowej (w przypadku gdy występuje nieparzysta liczba liczb w zbiorze). Jeżeli występuje parzysta liczba liczb w zbiorze, to mediana jest równa średniej arytmetycznej dwóch środkowych liczb.

[3] Jest to wartość modalna, lub też wartość najczęstsza. Jest to jedna z miar tendencji centralnej, statystyka dla zmiennych o rozkładzie dyskretnym, wskazująca na wartość o największym prawdopodobieństwie wystąpienia, lub wartość najczęściej występująca w próbie. Dla zmiennej losowej o rozkładzie ciągłym jest to wartość, dla której funkcja gęstości prawdopodobieństwa ma wartość największą. Dominanta jest także najczęściej występującą wartością liczbową w danym zbiorze.

liczbowych występujących w poszczególnych obszarach jako negatywne zjawiska kryzysowe ogółem. W celu zobrazowania całościowej sytuacji gminy Ustroń dokonano zestawienia wszystkich czynników analizowanych w gminie, co przedstawia tabela 21.

Dane[4] rosnąco: 10, 11, 14, 15, 15, 16, 16, 20, 22.

Liczba danych: n = 9

Mediana = 15

Dominanta (moda) = 15

Jako obszar zdegradowany wyznacza się zatem obszary o liczbie zjawisk kryzysowych powyżej mediany (15) oraz dominanty (15) tj. obszary numerach: 1, 5, 6 oraz 9.

[4] Wartości liczbowe występujące w poszczególnych obszarach jako negatywne zjawiska kryzysowe ogółem.

Tabela 21. Syntetyczne zestawienie liczby wskaźników obrazujących zjawiska kryzysowe, służących wyznaczeniu obszaru zdegradowanego.

Obszar	LICZBA NEGATYWNYCH ZJAWISK SPOŁECZNYCH	LICZBA NEGATYWNYCH ZJAWISK GOSPODARCZYCH	LICZBA NEGATYWNYCH ZJAWISK FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNYCH	LICZBA NEGATYWNYCH ZJAWISK TECHNICZNYCH	LICZBA NEGATYWNYCH ZJAWISK ŚRODOWISKOWYCH	LICZBA NEGATYWNYCH ZJAWISK KRYZYSOWYCH OGÓŁEM
1	**18**	**1**	**2**	**0**	**1**	**22**
2	4	2	3	1	1	11
3	10	1	2	2	0	15
4	13	0	1	0	1	15
5	**17**	**0**	**2**	**1**	**0**	**20**
6	**11**	**2**	**2**	**1**	**0**	**16**
7	7	2	0	0	1	10
8	9	2	2	1	0	14
9	**12**	**0**	**2**	**1**	**1**	**16**

Źródło: Opracowanie własne.

6 WYZNACZENIE OBSZARU REWITALIZOWANEGO NA TERENIE GMINY USTROŃ

6.1 Analiza danych na potrzeby wyznaczenia obszaru rewitalizowanego

Wszelkie dane pozyskane w celu dokonania diagnoz ilościowych i jakościowych zostały przedstawione w zestawieniach tabelarycznych.

W celu wyznaczenia obszaru rewitalizowanego dokonano pogłębionej analizy problemów społecznych, gospodarczych, funkcjonalno–przestrzennych, technicznych oraz środowiskowych występujących na obszarze zdegradowanym – wykorzystując dane ilościowe.

Wykaz jednostek na obszarze zdegradowanym wraz z liczbą ich mieszkańców oraz powierzchnią danego obszaru przedstawiono w tabeli nr 22.

Tabela 22. Jednostki administracyjne zaliczone do obszaru zdegradowanego

Obszar	Liczba mieszkańców	Powierzchnia (ha)
1 (Polana)	1 330	2 150
5 (Ustroń Dolny)	2 366	220
6 (Hermanice)	2 634	368
9 (Zawodzie)	1 128	650
SUMA	**7 458**	**3 388**

Źródło: Opracowanie własne.

6.2 Sfera społeczna

6.2.1 Rynek pracy

Analiza rynku pracy została przeprowadzona na podstawie danych dotyczących liczby osób bezrobotnych ogółem, oraz osób długotrwale bezrobotnych, bezrobotnych do 30 roku życia i bezrobotnych powyżej 50 roku życia w przeliczeniu na 100 mieszkańców. W poniższej tabeli przedstawione zostały wartości poszczególnych wskaźników odpowiadające poszczególnym jednostkom przestrzennym obszaru zdegradowanego.

Tabela 23. Czynniki społeczne służące wyznaczeniu obszaru rewitalizowanego – rynek pracy*

Obszar	Liczba osób bezrobotnych ogółem w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba osób długotrwale bezrobotnych w 2020 roku przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba bezrobotnych do 30 roku życia w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba bezrobotnych powyżej 50 roku życia w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców
1	2,63	1,13	1,13	0,75
5	2,58	1,14	0,38	1,06
6	1,94	0,91	0,19	0,57
9	1,68	0,71	0,27	0,62
Średnia	2,23	0,99	0,43	0,76

* kolorem czerwonym oznaczono wynik poniżej średniej dla gminy Ustroń, a kolorem zielonym wynik powyżej średniej

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Cieszynie.

Wysoki wskaźnik liczby osób bezrobotnych występuje na obszarach o numerach: 1 i 5. Najwyższe natężenie negatywnych zjawisk w sferze rynku pracy odnotowuje się na obszarze jednostek o numerach: 1 i 5.

6.2.2 Pomoc społeczna

Na podstawie danych z MOPS w Ustroniu przedstawiono poszczególne wskaźniki obrazujące sytuację społeczną na obszarze zdegradowanym. Zjawiska społeczne związane bezpośrednio ze sferą pomocy społecznej zostały przedstawione za pomocą wskaźników ujętych w tabeli poniżej.

Tabela 24. Czynniki społeczne służące wyznaczeniu obszaru rewitalizowanego – pomoc społeczna*

Obszar	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba osób korzystających z świadczeń pomocy społecznej z powodu ubóstwa w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba osób korzystających z świadczeń pomocy społecznej z powodu alkoholizmu ogółem w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba osób korzystających z świadczeń bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba osób korzystających z świadczeń z powodu bezrobocia w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców
1	3,68	1,95	1,73	0,08	0,15	1,20
5	3,34	1,23	1,14	0,13	0,17	1,10
6	2,77	1,10	0,91	0,08	0,23	0,57
9	3,19	1,68	1,77	0,09	0,98	1,33
Średnia	3,18	1,38	1,26	0,09	0,31	0,97

* kolorem czerwonym oznaczono wynik poniżej średniej dla gminy Ustroń, a kolorem zielonym wynik powyżej średniej

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Ustroniu.

Tabela 25. Czynniki społeczne służące wyznaczeniu obszaru rewitalizowanego – pomoc społeczna*

Obszar	Liczba osób pobierających dodatek energetyczny, mieszkaniowy, fundusz alimentacyjny, zasiłek rodzinny itp. W 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba osób z niepełnosprawnością korzystających świadczeń z pomocy społecznej w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba osób objętych pomocą w ramach procedury „Niebieska karta" w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba osób objętych dożywianiem w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców
1	6,02	1,50	0,30	0,68
5	4,44	1,10	0,68	0,34
6	5,81	0,99	0,57	0,57
9	4,43	1,06	0,62	1,15
Średnia	5,20	1,13	0,56	0,60

* kolorem czerwonym oznaczono wynik poniżej średniej dla gminy Ustroń, a kolorem zielonym wynik powyżej średniej

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Ustroniu.

Sumaryczne zestawienie negatywnych zjawisk w sferze co najmniej siedmiu powyższych wskaźników odnotowuje się na obszarze jednostek o numerach: 1 i 9.

6.2.3 Przestępczość

Przedstawiając sytuację obejmującą sferę społeczną na terenie obszaru zdegradowanego, należy uwzględnić zjawiska związane z przestępczością. Zjawiska te zostały przedstawione za pomocą danych dotyczących: liczby stwierdzonych przestępstw, liczby zgłoszonych interwencji policyjnych oraz liczby przestępstw w zakresie kradzieży, kradzieży z włamaniem i kradzieży pojazdów w przeliczeniu na 100 mieszkańców. W poniższej tabeli przedstawione zostały wartości poszczególnych wskaźników odpowiadające poszczególnym jednostkom przestrzennym obszaru zdegradowanego.

Tabela 26. Czynniki społeczne służące wyznaczeniu obszaru rewitalizowanego – przestępczość

Obszar	Liczba stwierdzonych przestępstw w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba zgłoszonych interwencji policyjnych w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba przestępstw w zakresie kradzieży, kradzieży z włamaniem i kradzieży pojazdów w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców
1	1,88	46,99	0,53
5	4,23	37,11	0,85
6	0,80	13,71	0,19
9	2,75	38,12	0,89
Średnia	2,37	30,76	0,56

* kolorem czerwonym oznaczono wynik poniżej średniej dla gminy Ustroń, a kolorem zielonym wynik powyżej średniej

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych KMP Policji w Ustroniu.

Wysoki wskaźnik liczby stwierdzonych przestępstw występuje na obszarze nr 1 i 9. Wysoki wskaźnik liczby zgłoszonych interwencji policyjnych występuje na obszarze 1, 5 i 9. Natomiast wysoki wskaźnik liczby przestępstw w zakresie kradzieży na obszarze nr 5 i 9.

6.2.4 Edukacja

Analiza obszaru edukacji została przeprowadzona na podstawie danych dotyczących liczby dzieci uczęszczających do przedszkoli w wieku do 3 lat i wieku 4-5 lat, a także na podstawie średnich wyników na egzaminie ośmioklasisty z języka polskiego, matematyki oraz części językowej. W poniższej tabeli przedstawione zostały wartości poszczególnych wskaźników odpowiadające poszczególnym jednostkom przestrzennym obszaru zdegradowanego.

Tabela 27. Czynniki społeczne służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego – edukacja*

Obszar	Liczba dzieci w wieku do 3 lat uczęszczających do przedszkoli w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba dzieci w wieku 4-5 lat uczęszczających do przedszkoli w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba miejsc w oddziałach przedszkolnych w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Średni wynik na egzaminie ośmioklasisty z języka polskiego w 2020 roku	Średni wynik na egzaminie ośmioklasisty z matematyki w 2020 roku	Średni wynik na egzaminie ośmioklasisty z części językowej w 2020 roku
1	1,88	0,98	3,76	70,50	52,50	67,16
5	1,18	0,63	2,28	63,00	53,20	58,40
6	1,71	0,80	3,53	63,00	53,20	58,40
9	9,31	4,08	18,00	66,63	55,60	63,74
Średnia	3,52	1,62	6,89	65,78	53,62	61,92

* kolorem czerwonym oznaczono wynik poniżej średniej dla gminy Ustroń, a kolorem zielonym wynik powyżej średniej

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta w Ustroniu.

Najwięcej zjawisk negatywnych w obszarze edukacji zachodzi w okręgach nr 1, 5 i 6.

6.3 Sfera gospodarcza

Oceniając występowanie negatywnych zjawisk w sferze gospodarczej na obszarze zdegradowanym, dokonano analizy danych ilościowych związanych z liczbą podmiotów prowadzących działalność oraz liczbą podmiotów z zawieszoną działalnością. W poniższej tabeli przedstawione zostały wartości wskaźników odpowiadające poszczególnym jednostkom przestrzennym obszaru zdegradowanego.

Tabela 28. Czynniki gospodarcze służące wyznaczeniu obszaru rewitalizowanego*

Obszar	Liczba podmiotów prowadzących działalność ogółem w przeliczeniu na 100 mieszkańców w 2020 roku	Liczba podmiotów z zawieszoną działalnością ogółem w przeliczeniu na 100 mieszkańców w 2020 roku
1	14,21	1,95
5	19,36	2,20
6	12,64	1,14
9	23,40	3,55
Średnia	16,68	1,98

* kolorem czerwonym oznaczono wynik poniżej średniej dla gminy Ustroń, a kolorem zielonym wynik powyżej średniej

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Statystyczny w Katowicach.

Wysoki wskaźnik liczby zawieszonych działalności gospodarczych występuje na obszarach o numerach: 5 i 9. Niski wskaźnik liczby aktywnych podmiotów gospodarczych przejawia się na obszarach o numerach: 1 i 6.

6.4 Sfera funkcjonalno-przestrzenna

Dla oceny sytuacji występowania negatywnych zjawisk na obszarze zdegradowanym w sferze funkcjonalno-przestrzennej dokonano analizy danych ilościowych związanych z liczbą wypadków i kolizji, liczbą przystanków oraz średnią odległością do wybranych obiektów infrastruktury oraz obiektów świadczących usługi publiczne. W poniższej tabeli przedstawione zostały wartości poszczególnych wskaźników odpowiadające poszczególnym jednostkom przestrzennym obszaru zdegradowanego.

Tabela 29. Czynniki funkcjonalno-przestrzenne służące wyznaczeniu obszaru rewitalizowanego*

Obszar	Liczba wypadków i kolizji w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba przystanków w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Średnia odległość do wybranych obiektów infrastruktury lub obiektów świadczących usługi publiczne (m)
1	3,68	1,50	2 927,20
5	4,10	0,25	932,50
6	1,78	0,23	954,50
9	3,81	0,80	2 347,60
Średnia	3,16	0,55	1 790,45

* kolorem czerwonym oznaczono wynik poniżej średniej dla gminy Ustroń, a kolorem zielonym wynik powyżej średniej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego oraz KMP Policji w Ustroniu.

Niski wskaźnik liczby przystanków występuje na obszarach o numerach 5 i 6. Wysoki wskaźnik liczby kolizji drogowych i wypadków komunikacyjnych występuje na obszarach o numerach 1, 5 oraz 9. Najdalej do wybranych obiektów infrastruktury lub obiektów świadczących usługi publiczne mają mieszkańcy obszarów 1 i 9.

6.5 Sfera techniczna

W sferze technicznej dokonano analizy danych ilościowych związanych z liczbą budynków mieszkalnych oraz z szacowanym odsetkiem dróg gminnych wymagających modernizacji. W poniższej tabeli przedstawione zostały wartości poszczególnych wskaźników odpowiadające poszczególnym jednostkom przestrzennym obszaru zdegradowanego.

Tabela 30. Czynniki techniczne służące wyznaczeniu obszaru rewitalizowanego*

Obszar	Liczba budynków mieszkalnych (zamieszkałych) w 2020 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Szacowany odsetek dróg gminnych wymagających remontu lub modernizacji (ocena subiektywna)
1	38	0,12
5	27	0,04
6	32	0,18
9	44	0,23
Średnia	33,01	0,14

* kolorem czerwonym oznaczono wynik poniżej średniej dla gminy Ustroń, a kolorem zielonym wynik powyżej średniej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Ustroniu.

Najmniej budynków mieszkalnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców występuje na obszarze 5 i 6. Natomiast wysoki poziom degradacji infrastruktury drogowej występuje szczególnie na obszarze nr 6 i 9.

6.6 Sfera środowiskowa

W sferze środowiskowej dokonano analizy danych ilościowych związanych z liczbą wyrobów zawierających azbest. W poniższej tabeli przedstawione zostały wartości poszczególnych wskaźników odpowiadające poszczególnym jednostkom przestrzennym obszaru zdegradowanego.

Tabela 31. Czynniki środowiskowe służące wyznaczeniu obszaru rewitalizowanego*

Obszar	Liczba wyrobów zawierających azbest w Mg w przeliczeniu na 100 mieszkańców
1	3,90
5	1,31
6	1,11
9	2,06
Średnia	1,82

* kolorem czerwonym oznaczono wynik poniżej średniej dla gminy Ustroń, a kolorem zielonym wynik powyżej średniej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Ustroniu.

Najwyższe natężenie negatywnych zjawisk w sferze środowiskowej występuje na obszarze nr 1.

6.7 Podsumowanie analizy danych na potrzeby wyznaczenia obszaru rewitalizowanego

W celu wyznaczenia obszaru rewitalizacji dokonano analizy czynników w sferze społecznej, gospodarczej, funkcjonalno-przestrzennej, technicznej i środowiskowej. Wartości wskaźników, które wskazywały na występowanie zjawiska problemowego w danym obszarze, zostały sumarycznie zestawione w poniższej tabeli.

Tabela 32. Syntetyczne zestawienie liczby wskaźników obrazujących zjawiska kryzysowe, służących wyznaczeniu obszaru rewitalizowanego

Obszar	LICZBA NEGATYWNYCH ZJAWISK SPOŁECZNYCH	LICZBA NEGATYWNYCH ZJAWISK GOSPODARCZYCH	LICZBA NEGATYWNYCH ZJAWISK FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNYCH	LICZBA NEGATYWNYCH ZJAWISK TECHNICZNYCH	LICZBA NEGATYWNYCH ZJAWISK ŚRODOWISKOWYCH	LICZBA NEGATYWNYCH ZJAWISK KRYZYSOWYCH OGÓŁEM
1	15	2	2	0	1	20
5	16	0	2	1	0	19
6	8	2	2	2	0	14
9	10	0	2	1	1	14

Źródło: Opracowanie własne.

W celu wyznaczenia obszaru rewitalizowanego wykonano syntetyczne zestawienie wskaźników ilustrujących natężenie i koncentrację problemów na obszarze zdegradowanym, w podziale na poszczególne jednostki funkcjonalne.

6.8 Wyznaczenie obszaru rewitalizowanego

Mając na uwadze założenie, iż zgodnie z przepisami prawa, rewitalizacją można objąć obszar co najwyżej 20% powierzchni gminy, zamieszkiwany maksymalnie przez 30% ludności, wyznaczono obszar rewitalizowany jako teren, na którym występuje najwyższa koncentracja problemów społecznych, gospodarczych, techniczno-strukturalnych i środowiskowych, z uwzględnieniem jego istotnego znaczenia dla rozwoju miasta.

Analiza wskaźnikowa wykazała, że obszarem o najwyższej liczbie negatywnych zjawisk kryzysowych ogółem jest jednostka analityczna o numerze 1. Ze względu na fakt, że powierzchnia Polany wynosi 2 134,64 ha, co stanowi ponad 36% powierzchni gminy, konieczne było zawężenie obszaru do rewitalizacji. Po wykluczeniu terenów niezamieszkałych i słabo zamieszkałych Polany, do rewitalizacji

został wyznaczony obszar o powierzchni 483 ha, co stanowi 8,19% powierzchni gminy, a zatem spełniony będzie wymóg, aby wielkość obszaru rewitalizowanego nie przekraczała 20% powierzchni gminy. **Szacuje się, że obszar wskazany do rewitalizacji zamieszkuje 1 330 osoby, co stanowi 8,76% populacji gminy. Spełniony jest więc warunek, aby populacja obszaru rewitalizowanego nie przekraczała 30% ogółu mieszkańców gminy.**

Mapa z obszarem rewitalizacji znajduje się w Załączniku nr 1, a spis ulic objęty rewitalizacją w Załączniku nr 2.

Tabela 33. Jednostki analityczne zaliczone do obszaru rewitalizowanego.

Obszar	Liczba mieszkańców	Powierzchnia (ha)
1 (Polana)	**1 330**	**483,00**
Gmina Ustroń	**15 181**	**5 895,62**
% przypadający na obszar rewitalizowany	**8,76%**	**8,19%**

Źródło: Opracowanie własne.

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Ludność miasta Ustroń w latach 2010-2019 6

Wykres 2. Ruch naturalny w mieście Ustroń w latach 2010-2019 7

Wykres 3. Ludność Miasta Ustroń według grup wiekowych oraz płci w 2019 roku..... 7

Wykres 4. Bilans migracji w mieście Ustroń w latach 2010-2019 8

Wykres 5. Zameldowania i wymeldowania w mieście Ustroń w latach 2010-2019 8

Wykres 6. Ludność w mieście Ustroń wg ekonomicznych grup wieku w latach 2010-2019 9

Wykres 7. Podmioty nowo zarejestrowane i wyrejestrowane w mieście Ustroń w latach 2010-2020. 10

Wykres 8. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą wg sekcji PKD 2007 w 2020 roku. 11

Wykres 9. Liczba pracujących w latach 2010-2019 w gminie Ustroń, w tym wg płci 13

Wykres 10. Liczba bezrobotnych w mieście Ustroń, w tym wg płci, w latach 2010-2020..... 14

Wykres 11. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2010-2020 14

Wykres 12. Placówki stacjonarnej pomocy społecznej w Ustroniu w latach 2010-2020 16

Wykres 13. Wychowankowie/korzystający oraz liczba miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych (socjalizacyjne, interwencyjne) oraz placówkach wsparcia dziennego w gminie Ustroń w latach 2010-2020. 17

Wykres 14. Korzystający z pomocy społecznej, otrzymujący zasiłek rodzinny wraz z kwotami wypłaconych zasiłków w gminie Ustroń w latach 2010-2020. 18

Wykres 15. Frekwencja w wyborach samorządowych w latach 2010, 2014, 2018 [w %]..... 19

Wykres 16. Miejsca w przedszkolach, ilość dzieci oraz odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym 21

Wykres 17. Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej, wodociągowej i gazowej w gminie Ustroń w latach 2010-2019..... 22

Wykres 18. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej, wodociągowej oraz gazowej w Ustroniu w latach 2010-2019 [km] 23

Wykres 19. Zasoby mieszkaniowe w gminie Ustroń w latach 2010-2019..... 24

Wykres 20. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w gminie Ustroń w latach 2010-2019. 24

Wykres 21. Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne w gminie Ustroń w latach 2010-2019. 25

Wykres 22. Liczba mieszkań, liczba izb w mieszkaniach oraz powierzchnia użytkowa mieszkań w gminie Ustroń w latach 2010-2019. 25

Wykres 23. Liczba wypłaconych dodatków mieszkaniowych wg form własności zasobu w gminie Ustroń w latach 2010-2019. 26

SPIS TABEL

Tabela 1. Podmioty wg klas wielkości w gminie Ustroń. 10

Tabela 2. Wskaźniki gospodarcze. 12

Tabela 3. Bezrobotni będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy w gminie Ustroń 15

Tabela 4. Bezrobotni oraz poszukujący pracy według czasu pozostawania bez pracy, wieku, poziomu wykształcenia i stażu pracy w gminie Ustroń w latach 2015-2020 15

Tabela 5. Instytucje kultury w gminie Ustroń w latach 2010-2019 19

Tabela 6. Turystyczne obiekty noclegowe i obiekty hotelowe w gminie Ustroń w latach 2012-2020 .. 20

Tabela 7. Żłobki i przedszkola w gminie Ustroń 20

Tabela 8. Wykaz czynników (wskaźników) społecznych analizowanych w procesie diagnozy na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizowanego na terenie gminy Ustroń. 29

Tabela 9. Wykaz czynników (wskaźników) gospodarczych i funkcjonalno–przestrzennych analizowanych w procesie diagnozy na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizowanego na terenie gminy Ustroń. 30

Tabela 10. Wykaz czynników (wskaźników) technicznych i środowiskowych analizowanych w procesie diagnozy na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizowanego na terenie gminy Ustroń. 30

Tabela 11. Liczba mieszkańców w analizowanych jednostkach przestrzennych gminy Ustroń oraz powierzchnia obszarów. 31

*Tabela 12. Czynniki społeczne służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego – rynek pracy** 32

*Tabela 13. Czynniki społeczne służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego – pomoc społeczna** . 34

*Tabela 14. Czynniki społeczne służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego – pomoc społeczna** . 34

*Tabela 15. Czynniki społeczne służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego – przestępczość**..... 38

*Tabela 16. Czynniki społeczne służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego – edukacja** 39

*Tabela 17. Czynniki gospodarcze służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego** 41

Tabela 18. Czynniki funkcjonalno-przestrzenne służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego..... 41

*Tabela 19. Czynniki techniczne służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego** 42

Tabela 20. Czynniki środowiskowe służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego..... 43

Tabela 21. Syntetyczne zestawienie liczby wskaźników obrazujących zjawiska kryzysowe, służących wyznaczeniu obszaru zdegradowanego. 45

Tabela 22. Jednostki administracyjne zaliczone do obszaru zdegradowanego. 46

Tabela 23. Czynniki społeczne służące wyznaczeniu obszaru rewitalizowanego – rynek pracy..... 47

Tabela 24. Czynniki społeczne służące wyznaczeniu obszaru rewitalizowanego – pomoc społeczna. 48*

Tabela 25. Czynniki społeczne służące wyznaczeniu obszaru rewitalizowanego – pomoc społeczna. 48*

Tabela 26. Czynniki społeczne służące wyznaczeniu obszaru rewitalizowanego – przestępczość. 49

Tabela 27. Czynniki społeczne służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego – edukacja 49*

Tabela 28. Czynniki gospodarcze służące wyznaczeniu obszaru rewitalizowanego 50*

Tabela 29. Czynniki funkcjonalno-przestrzenne służące wyznaczeniu obszaru rewitalizowanego 50*

Tabela 30. Czynniki techniczne służące wyznaczeniu obszaru rewitalizowanego..... 51*

Tabela 31. Czynniki środowiskowe służące wyznaczeniu obszaru rewitalizowanego..... 52*

Tabela 32. Syntetyczne zestawienie liczby wskaźników obrazujących zjawiska kryzysowe, służących wyznaczeniu obszaru rewitalizowanego. 53

Tabela 33. Jednostki analityczne zaliczone do obszaru rewitalizowanego. 54

Tabela 34. Ulice objęte rewitalizacją..... 59

ZAŁĄCZNIKI

Rysunek 1. Obszar rewitalizacji.

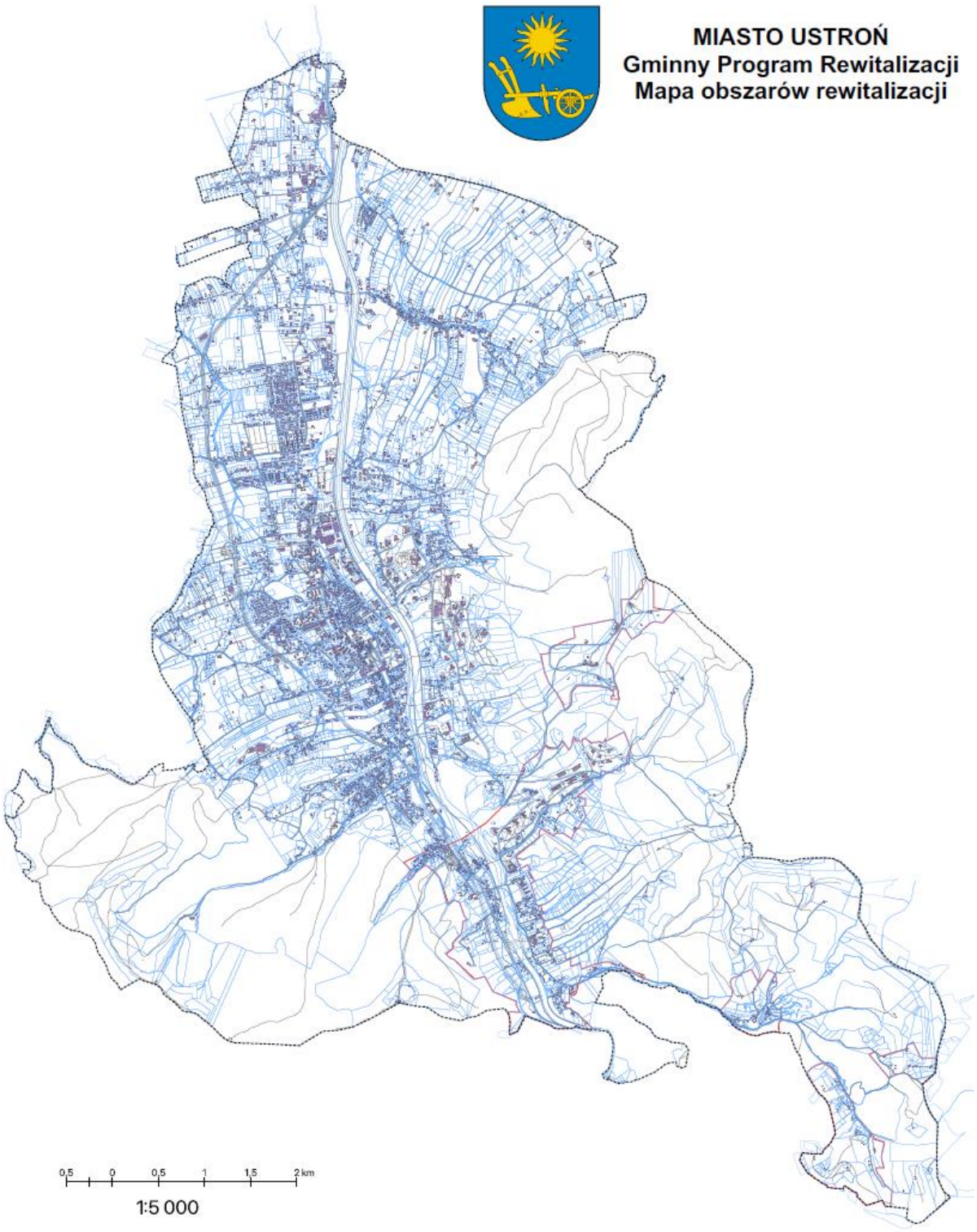

Źródło. Opracowanie własne.

Tabela 34. Ulice objęte rewitalizacją.

Ulica	Nr ulicy	Ulica	Nr ulicy	Ulica	Nr ulicy
3 Maja	142	Furmańska	25	Orłowa	2
3 Maja	77	Furmańska	23	Orłowa	20
3 Maja	138	Furmańska	17	Orłowa	12
3 Maja	142A	Furmańska	21a	Orłowa	8
3 Maja	144	Furmańska	11	Orłowa	24
3 Maja	79	Furmańska	21C	Orłowa	9
3 Maja	130	Jastrzębia	5	Orłowa	6
3 Maja	132	Jastrzębia	7	Orłowa	7
3 Maja	134	Jastrzębia	6	Orłowa	1A
3 Maja	136	Jastrzębia	8A	Orłowa	1b
3 Maja	87	Jastrzębia	9	Orłowa	1c
Baranowa	13a	Jastrzębia	8	Orłowa	9A
Baranowa	6	Jastrzębia	8B	Orłowa	1
Baranowa	7	Jastrzębia	10	Orłowa	4
Baranowa	13	Jastrzębia	11	Papiernia	4
Baranowa	5	Jelenica	83F	Papiernia	6
Baranowa	9	Jodłowa	1	Papiernia	5/3
Baranowa	1	Jodłowa	23	Papiernia	3/1
Baranowa	5A	Jodłowa	19	Papiernia	3/2
Baranowa	9A	Jodłowa	31	Papiernia	3/3
Chabrów	18	Jodłowa	27A	Papiernia	3/4
Chabrów	4C	Jodłowa	5	Papiernia	5/1
Chabrów	17	Jodłowa	11a	Papiernia	5/2
Chabrów	5	Jodłowa	15	Papiernia	5/4
Chabrów	15	Jodłowa	7	Papiernia	10
Chabrów	16	Jodłowa	9	Papiernia	9A
Chabrów	3	Jodłowa	11	Papiernia	9
Chabrów	7	Jodłowa	13	Papiernia	8
Chabrów	13	Jodłowa	39	Pod Grapą	8b
Chabrów	9	Jodłowa	37	Pod Grapą	9
Chabrów	12	Jodłowa	15a	Pod Grapą	4a
Chabrów	14	Jodłowa	3	Pod Grapą	4b
Chabrów	4B	Jodłowa	35a	Pod Grapą	6
Chabrów	4A	Jodłowa	25	Pod Grapą	11
Chabrów	4	Jodłowa	27	Pod Grapą	18
Chabrów	6	Jodłowa	33	Pod Grapą	8a
Furmańska	19	Jodłowa	29	Pod Grapą	20
Furmańska	21b	Jodłowa	35	Pod Grapą	4
Furmańska	21	Orłowa	17	Pod Grapą	14

Ulica	Nr ulicy	Ulica	Nr ulicy	Ulica	Nr ulicy
Pod Grapą	12	Polańska	135a	Polańska	9a
Pod Grapą	16	Polańska	28	Polańska	43a
Pod Grapą	10	Polańska	85	Polańska	43
Polańska	30	Polańska	18	Polańska	9
Polańska	8A	Polańska	91	Polańska	11
Polańska	111	Polańska	19	Polańska	1
Polańska	61	Polańska	87	Polańska	43B
Polańska	59	Polańska	7	Polańska	125
Polańska	55	Polańska	17	Równica	25
Polańska	8	Polańska	165	Równica	1
Polańska	113	Polańska	145	Równica	28
Polańska	33	Polańska	22	Równica	15
Polańska	51	Polańska	15A	Równica	12
Polańska	115	Polańska	163	Równica	13
Polańska	26	Polańska	15	Równica	16
Polańska	11A	Polańska	34	Równica	36
Polańska	12	Polańska	32	Równica	24
Polańska	123	Polańska	39	Równica	19
Polańska	147	Polańska	35	Równica	20
Polańska	25	Polańska	117a	Równica	23
Polańska	33a	Polańska	41	Równica	6
Polańska	135	Polańska	29	Równica	5
Polańska	161	Polańska	45	Równica	27
Polańska	16	Polańska	101	Równica	3
Polańska	95	Polańska	97	Równica	29
Polańska	31	Polańska	47	Równica	30
Polańska	67	Polańska	13	Równica	10A
Polańska	53	Polańska	117b	Równica	10
Polańska	63	Polańska	87A	Równica	34
Polańska	65	Polańska	157	Stroma	4
Polańska	117c	Polańska	13A	Stroma	5
Polańska	83	Polańska	83b	Stroma	7
Polańska	105	Polańska	159	Stroma	2
Polańska	109	Polańska	6	Stroma	6
Polańska	21	Polańska	4	Stroma	20
Polańska	117	Polańska	71	Stroma	12
Polańska	119	Polańska	119A	Stroma	18
Polańska	69	Polańska	163a	Stroma	14
Polańska	133	Polańska	117A	Stroma	1b

Ulica	Nr ulicy	Ulica	Nr ulicy	Ulica	Nr ulicy
Stroma	1	Świerkowa	15	Turystyczna	24/H
Stroma	1a	Świerkowa	7	Turystyczna	24/A
Sucha	1	Świerkowa	50	Turystyczna	24/B
Sucha	3	Świerkowa	17	Turystyczna	24/C
Ślepa	32A	Świerkowa	1	Wczasowa	17A
Ślepa	44A	Świerkowa	21	Wczasowa	66A
Ślepa	44B	Świerkowa	19	Wczasowa	39
Ślepa	44	Świerkowa	5	Wczasowa	68A
Ślepa	44D	Świerkowa	44	Wczasowa	5a
Ślepa	44C	Świerkowa	46	Wczasowa	32
Ślepa	18	Świerkowa	13A	Wczasowa	22
Ślepa	56	Świerkowa	13	Wczasowa	74a
Ślepa	48	Świerkowa	23	Wczasowa	54
Ślepa	64	Świerkowa	25	Wczasowa	44
Ślepa	11	Świerkowa	9B	Wczasowa	42
Ślepa	36	Świerkowa	9	Wczasowa	30
Ślepa	40	Świerkowa	9A	Wczasowa	21
Ślepa	26	Turystyczna	1	Wczasowa	23
Ślepa	10	Turystyczna	5D	Wczasowa	19
Ślepa	14	Turystyczna	5A	Wczasowa	2
Ślepa	8	Turystyczna	4	Wczasowa	24
Ślepa	22	Turystyczna	6	Wczasowa	58
Ślepa	28	Turystyczna	7	Wczasowa	52
Ślepa	54	Turystyczna	3	Wczasowa	74
Ślepa	30	Turystyczna	28	Wczasowa	50
Ślepa	12	Turystyczna	11	Wczasowa	49
Ślepa	34	Turystyczna	5B	Wczasowa	47
Ślepa	64B	Turystyczna	20b	Wczasowa	46
Ślepa	62	Turystyczna	20	Wczasowa	1
Ślepa	62A	Turystyczna	5C	Wczasowa	10e
Ślepa	24	Turystyczna	10	Wczasowa	35
Ślepa	22A	Turystyczna	8	Wczasowa	66
Świerkowa	42	Turystyczna	20a	Wczasowa	88
Świerkowa	32	Turystyczna	14	Wczasowa	76
Świerkowa	11	Turystyczna	16	Wczasowa	38
Świerkowa	30	Turystyczna	18	Wczasowa	90
Świerkowa	36	Turystyczna	24/F	Wczasowa	4
Świerkowa	3	Turystyczna	24/E	Wczasowa	60
Świerkowa	40	Turystyczna	24/D	Wczasowa	78

Ulica	Nr ulicy	Ulica	Nr ulicy	Ulica	Nr ulicy
Wczasowa	10a	Wiślańska	17	Złocieni	12A
Wczasowa	29	Wiślańska	21	Złocieni	6
Wczasowa	28a	Wiślańska	57	Złocieni	5
Wczasowa	18	Wiślańska	28	Żarnowiec	16
Wczasowa	7	Wiślańska	20	Żarnowiec	3
Wczasowa	76a	Wiślańska	24	Żarnowiec	7
Wczasowa	41	Wiślańska	1	Żarnowiec	8
Wczasowa	6	Wiślańska	26	Żarnowiec	14
Wczasowa	51	Wiślańska	40	Żarnowiec	10
Wczasowa	12	Wiślańska	39	Żarnowiec	12
Wczasowa	56	Wiślańska	43	Żarnowiec	5
Wczasowa	28	Wiślańska	18		
Wczasowa	14	Wiślańska	41		
Wczasowa	15	Wiślańska	5		
Wczasowa	17	Wiślańska	29		
Wczasowa	26	Wiślańska	3		
Wczasowa	16	Wiślańska	33		
Wczasowa	10b	Wiślańska	23		
Wczasowa	10	Wiślańska	33a		
Wczasowa	62A	Wiślańska	27		
Wczasowa	62	Wiślańska	31A		
Wczasowa	9	Wiślańska	37		
Wczasowa	68	Wiślańska	37a		
Wczasowa	8	Wiślańska	35		
Wczasowa	48	Wiślańska	31		
Wiślańska	34	Wiślańska	49A		
Wiślańska	45	Złocieni	4		
Wiślańska	47	Złocieni	14a		
Wiślańska	61	Złocieni	24		
Wiślańska	63	Złocieni	20		
Wiślańska	7	Złocieni	1		
Wiślańska	69	Złocieni	16		
Wiślańska	9	Złocieni	12		
Wiślańska	49	Złocieni	34		
Wiślańska	25	Złocieni	30		
Wiślańska	13	Złocieni	26		
Wiślańska	16	Złocieni	10		
Wiślańska	15	Złocieni	3		
Wiślańska	19	Złocieni	14		